

ZESTAWIENIE PARTII BĘDĄCYCH POZOSTAŁOŚCIAMI PO KOMUNIZMIE W KRAJACH EUROPY WSCHODNIEJ

Przygotowała Iwona Jurkowska, rocznik 2009/2010

PARTIE KOMSOMOLSKIE ZA PRYWATYZACJĄ I LIBERALIZMEM	PARTIE NOMENKLATURY ZA PRYWATYZACJĄ I LIBERALIZMEM	PARTIE PIERESTROJKOWE	PLATFORMIŚCI	NACJONAŁ- KOMUNIŚCI	PARTIE POSTKOMUNISTYCZNE
ESTONIA					
	- Koonderakond (EK) Estońska Partia Koalicyjna (była nomenklatura średniego szczebla oraz narodowi komuniści „nawróceni” na liberalizm gospodarczy,	- Rahvarinne, Front Ludowy na rzecz Przebudowy, - Keskerakond (EK) Estońska Partia Centrum (pierestrojkowcy z komunistycznymi kadrami- w tym trochę komunistów narodowych)	- "członkowie EKP na platformie KPZS" między innymi Rosjanie Kogan i Jarowoj. Opuścili oni XX Zjazd EKP w marcu 1990 roku i od 26 marca zaczęli organizować grupę „platformistów”	- Kindel Kodu „Bezpieczny Dom” - Vaba Eesti (platforma wyborcza) - Demokratyczna Partia Pracy (zniknęła ze sceny politycznej), - niezależna Komunistyczna Partia Estonii, która	- Maarahvaerakond, obecnie Eestima Rahvaliid, Partia Ludowa (była nomenklatura kołchozowa ale opowiadająca się za protekcjonizmem w rolnictwie)
		- Möödukad (Umiarkowani) obecnie Sotsiaaldemokraatik Erakond (SDE), Estońska Partia			

		Socjaldemokratyczna (antykomunistyczna mimo rodowodu)		uksztaltowała się po XX zjeździe w marcu 1990 roku po odejściu platformistów	
	- Reformierakond (ER), Estońska Partia Reform (pierestrojkowcy z komunistycznymi kadrami opowiadającymi się za liberalizmem gospod.),				
ŁOTWA					
- Łotewska Droga (<i>Latvijas Ceļš</i> , LC),	- Łotewskie Stowarzyszenie Farmerów (LLS, nomenklatura kołchozowa	- Latvijas Sociāldemokrātu apvienība Łotewski Związek Socjaldemokratyczny – związek LSDSP i LSDP w 1998 Latvijas Sociāldemokrātiska Stradnieku Partija (LSDSP), rodowód pieriestrojkowy, zał. 89r. , nawiązuje do idei zachodniej socjaldemokracji i tradycji przedwojennej LSDSP zał. 1904. ŁSDPR w V 99r.	- 1990 rok rozłam w KP ŁSRR, większość członków partii pod przywództwem Alfreda Rubiksa pozostała w składzie KPZR, - Latvijas Vienības partija LVP Łotewska Partia Jedności (założona w XII 1992r) - Równouprawnienie (ros. <i>Равноправие</i> , łot. <i>Līdztiesība</i>); partia powstała w 1993 roku jako Ruch	- Niezależna Komunistyczna Partia Łotwy(powstała na skutek rozłamu w KPŁ, kwiecień 1990), która we wrześniu 1990 roku przekształciła się w Łotewską Demokratyczną Partię Pracy,	- Łotewska Partia Socjaldemokratyczna-Latvijas Socjaldemokratiska Partija; LSDP Jurisa Bojarsa (powstała z części reformatorsko nastawionej grupy niezależnej KPŁ po jej rozłamie w IV 90r,

		<p>połączyła się z LSDP (Latvijas Socjaldemokratiska Partija) Jurisa Bojarsa (patrz: POSTKOMUNIŚCI)</p> <p>Obie te partie współpracowały ściśle już od wyborów'95,</p> <p>- Latvijas Zaļā Partija (LZP) Łotewska Partia Zielonych (przejęła większość posłów nie istniejącej już postkomunistycznej Latvijas Venibas Partia' pozostaje w opozycji do kołchozowej nomenklatury), występuje w sojuszu z Ziemniaku savieniba, czasowo też w sojszu z nomenklaturą Partią dla Łotwy i Windawy Lemberga (TW KGB). Część zielonych wywodziła się z opozycji i pieriestrojkowców.</p>	<p>Sprawiedliwości Społecznej i Równych Praw na bazie frakcji poselskiej „Równouprawnienie” w Radzie Najwyższej (1990- 1993),</p> <p>- Par Cilvēka Tiesībām Vienotā Latvijā (PCTVL) O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie,</p> <p>- Latvijas Sociālistiskā partija (LSP) Łotewska Partia Socjalistyczna (Lewicowa partia, wywodzi się z Partii Komunistycznej, zabronionej w 1994. Geneza: rosyjskojęzyczni komuniści sowieccy. Antyłotewski prorosyjski charakter, Kontynuatorka Komunistycznej</p>		
--	--	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - Demokrātiskā centra savienība DPS Demokratyczna Partia Centrum (nie istnieje już; weszła w skład Demokratycznej Partii Gospodarz-Saimnieks), - Demokratyczna Partia Gospodarz DPS (Saimnieks), - Saskaņa Latvijai – Atdzimšana Tautsaimniecībai Harmonia dla Łotwy – Odrodzenie Gospodarki, - Tautas saskaņas partija (TSP) Ludowa Partia Zgody <i>Партия народного согласия</i>, 	Partii		
		<ul style="list-style-type: none"> - Saskaņas Centrs (SC) (TSP/LSP) <i>Центр согласия</i> Centrum Zgody, 			

LITWA					
		<ul style="list-style-type: none"> - Litewski Związek Centrum, <i>Lietuvos centro sąjunga</i> – LCS, - Litewski Związek Liberalów (<i>Lietuvos liberalų sąjunga</i>, LLS)- 1990- 2003, - Związek Liberalów i Centrum (<i>Liberalų ir centro sąjunga</i>, LiCS, - Nowy Związek (Socjalliberalowie) (<i>Naujoji sąjunga (socialliberalai)</i>), NS), - Sąjūdis - Litewski Ruch na Rzecz Przebudowy (założony w 1988 roku jako nieformalne stowarzyszenie społeczne w celu poparcia przebudowy systemu radzieckiego; wkrótce zaczął opowiadać się za niepodległością. Po 	<ul style="list-style-type: none"> - grupa działaczy KPL na platformie moskiewskiej pod kierunkiem Mykolasa Burokeviciusa (istniała w latach 1990-91), współpracowała z nimi organizacja Jedinstwo (Socjalistyczny ruch na rzecz przebudowy Litwy), 		<ul style="list-style-type: none"> - Litewska Partia Socjaldemokratyczna (<i>Lietuvos socialdemokratų partija</i>, LSD, - Litewska Partia Chłopska, <i>Lietuvos valstiečių partija</i> – LVP, - Litewska Demokratyczna Partia Pracy (<i>Lietuvos Demokratinė Darbo Partija</i> – LDDP) – partia jest <i>de facto</i> bezpośrednią kontynuatorką KPL; (po połączeniu się z socjaldemokratami w 2001r. partia właściwie przestała istnieć jako LDDP przyjmując nazwę Litewska Partia Socjaldemokratyczna. - Socjaldemokratyczna Koalicja Algirdasa Brazauskasa <i>A. Brazausko socialdemokratinė koalicija</i>. Powstała w 2000r. <i>Struktura koalicji: Litewska Partia</i>

		odejściu „pierestrojkowców” przekształcony w niepodległościowy i prawicowy Związek Ojczyzny,			<i>Socjaldemokratyczna (Litewska Demokratyczna Partia Pracy – do 2001 roku), Partia Nowej Demokracji, Związek Rosjan Litwy. Koalicja powstała jako blok wyborczy w celu utworzenia jednolitej listy w okręgu wielo-mandatowym.</i>
BIAŁORUŚ					
	<u>n. kołchozowa</u> - Białoruski Związek Chłopski (listopad 1989, za Konfederacją suwerennych Państw) i wywodząca się z niego Białoruska Partia Chłopska (za niepodległością), <u>n. związków zawod.</u> - Demokratyczna Partia Pracy Białorusi, <u>n. przemysłowa</u> - Białoruski Kongres Naukowo	- Demokratyczna Partia Białorusi (Mińsk, październik 1989r.) - Republikańska Partia Białorusi (Brześć, maj 1990r.), - Partia Demokratyczna (Grodno, maj 1990r.) - w listopadzie 1990 zjazd zjednoczeniowy: Demokratyczna Partia Białorusi, Republikańska Partia Białorusi; utworzono: Zjednoczoną Demokratyczną Partię		- Partia Zgody Narodowej (1992r., Hienadij Karpienka, zmarł w 1999r.w niewyjaśnionych okolicznościach)	- Partia Komunistów Białorusi (1992r., przed swoim zawieszeniem Komunistyczna Partia Białorusi założyła Ruch na rzecz Demokracji, Postępu Społecznego i Sprawiedliwości, który stał się później centrum kierowniczym PKB), w 1994r. odwieszona KPB połączyła się z PKB, - Białoruska Partia Agrarna, - Zjednoczona Agrarna Demokratyczna Partia Białorusi (czerwiec 1992r.),

	Przemysłowy	<p>Białorusi (ADPB),</p> <p>- Białoruska Socjaldemokratyczna gromada (BSDH)</p> <p>- Zjednoczona Partia Obywatelska Białorusi- powstała w wyniku przekształcenia w partię polityczną koalicji wyborczej PNZ i ADPB „Hramadzianskaja Zhoda" (Porozumienie Obywatelskie)</p>			<p>- Ruch Ludowy Białorusi (Słowiński Sobór „Biała Ruś”, Fundacja Obrony Socjalnej Wojskowych, DSPS, PKB i inne)</p>
UKRAINA					
<p>- Partia Ludowo-Demokratyczna,</p> <p>- Partia Reform i Porządku,</p>	<p>- Międzyregionalny Blok Reform (Kuczma i Hryniow; nomenklatura przemysłowa),</p> <p>- „Za Jedną Ukrainę”, koalicja Związku Demokratycznego i Partii Ukrainy oraz Socjaldemokratycznej Partii Ukrainy</p>	<p>- Demokratyczna Partia Ukrainy (I. Dracz, D. Pawłyczko, J. Badzio. W drodze do niepodległości suwerenna Ukraina powinna przejść przez etap przynależności do konfederacji sowieckiej),</p>	<p>- platformę demokratyczną w KPU założono 1 marca 1990r., „platformiści” stworzyli Partię Demokratycznego Odrodzenia Ukrainy,</p>		<p>- zjednoczenie obywatelsko-społeczne "Nowa Ukraina", które łączy partie powstałe z rozpadu KPU: obie socjaldemokratyczne, PDWU, a także Partię Zielonych, Konstytucyjnych-Demokratów, posłów, ministrów oraz wielu nowych biznesmenów. Przewodniczącym Nowej Ukrainy na jej I zjeździe</p>

	<p>(zjednoczonej); nomenklatura ,</p> <p>- Agrarna Partia Ukrainy,</p> <p>- Chłopska Partia Ukrainy (SelPU; 1992- 2002; partia reprezentowała przewodniczących kołchozów,</p> <p>- Kongres Pracowniczy 1993- 1996, młoda nomenklatura,</p> <p>- Partia Przemysłowców i Przedsiębiorców (Kinach, 2000r.,</p> <p>- Partia Regionów,</p> <p>- Trudowa Ukraina,</p> <p>- Blok Łytwyna (Блок Литвина),</p> <p>- Socjaldemokratyczna</p>				<p>wybrano Wołodymyra Filenkę (26-28.06), łączy w sobie byłych komunistów z uwłaszczoneą nomenklaturą,</p> <p>- Komunistyczna Partia Ukrainy (<i>Komunistyczna Partija Ukrajiny</i>),</p> <p>- Socjalistyczna Partia Ukrainy (<i>Socjalistyczna Partija Ukrajiny</i>)</p>
--	--	--	--	--	---

	Partia Ukrainy (z),(Socjal-Demokratyczna Partija Ukrainy (obiednana))				
- Wszechukraińska Koalicja "Ojczyzna" (Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина")					
MOŁDAWIA					
- Blocului electoral "Alianța Braghiș" - Blok Wyborczy "Sojusz Braghiș",	- PDA Partidul Democrat Agrar din Moldova - Demokratyczna Partia Agrarna, - PRșiC - Partidul Renașterii și Conșilierii - Partia Odrodzenia i Pojednania - Partidul "Pentru Moldova Democratică și Prosperă Partia o Mołdowę Demokratyczną i Prosperującą ((partia stanowiąca	- Klub Demokratyczny (utworzony po wyborach do Sowiemu Mołdawii w 1990 roku z posłów Frontu Ludowego oraz z nomenklatury kołchozowej),	- „Sowietskaja Mołdawia” klub powstały w ramach Sowietu w 1990 roku z nomenklatury partyjnej i przedstawicieli ludności rosyjskojęzycznej,		- MPC- Partidul Comuniștilor din Republica Moldova - Komunistyczna Partia Mołdowy, - Mișcarea social-politiică Republicană “Rawnoprawje” Społeczno-polityczny Republikański Ruch “Równouprawnienie”, - Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Nadejda” Zawodowy Ruch „Speranța-Nadejda”, - Demokratyczna Partia Mołdawii (hasła socjaldemokratyczne, trzecia

	instrument władzy prezydenta Piotra Luczinskiego- głowa państwa w l. 1996- 2001), - Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) Partia Liberalno- Demokratyczna				droga,), - PSD-Partidul Social- Democrat din Moldova Socjaldemokratyczna Partia Mołdowy teraz : Partidul Social Democrat, PSD,
--	---	--	--	--	---

BIAŁORUŚ

Białoruska Partia Chłopska- Domaga się przeprowadzenia reformy rolnej, przywrócenia prywatnej własności ziemi i tworzenia gospodarstw farmerskich, przekształcenie kołchozów i sowchozów w stowarzyszenia farmerów. Wywodzi się z **Białoruskiego Związku Chłopskiego**, powstałego na konferencji przedstawicieli kołchozów, gospodarstw indywidualnych i organizacji mniejszości narodowych (XI 1989, I Kongres Związku (II 1990). Zjazd założycielski BSP – 23 II 1991, po liście -apelu do obywateli o wyczerpaniu się możliwości *pieriestrojki*, w 1999 została nie przerejestrowana, po tym jak liderzy odmówili przerejestrowania, uważając ją za sprzeczną z Konstytucją -31. I. 2000 r. odbywa się podział na zwolenników idei dołączenia do BNF i utworzenia tam autonomicznej frakcji chłopskiej „Ziemia i Wolność” (J. Luhin) i zwolenników idei stworzenia nowej partii narodowoliberalnej „Partya za Niezależność Radzimy i Swabodu Pradprymalnictwa” (Partia o Niepodległość Ojczyzny i Wolność Przedsiębiorczości) (M. Antonienka). 5 I 2001 Inicjatywa stworzenia komitetu prezydenckich wyborów „Ziemia i wolność” (A. Lasiewicz prezydent Białoruskiego Sojuszu Farmerów, A. Jaraszuk lider Związku Zawodowego Rolnictwa, W. Leonau były minister rolnictwa i żywności, poseł Rady Najwyższej 13 kadencji G. Usiukiewicz, J. Luhin, , M. Antonienka, specjaliści od gospodarki rolniczej W. Kulażenka, I. Nikitczanka.

Białoruski Kongres Naukowo Przemysłowy Pierwotnie współ-przewodniczący - Aliaksandr Sanczukowskij, Wiadimir Koleszko, Wiktor Kazienko; - kształtowanie nowoczesnej i suwerennej Białorusi w oparciu o rozwój nauki, kultury, techniki i technologii przemysłowej - wprowadzenie do gospodarki mechanizmów rynkowych – udostępnienie Białorusi rynków Unii Europejskiej, by ułatwić stworzenie rynku wschodnio-europejskiego – odrzucenie klasowych i narodowościowych teorii stratyfikacji społecznej - za niezależnością Białorusi, ale przeciw rozpadowi więzów gospodarczych z byłymi republikami ZSRR – zwolennicy republiki prezydenckiej.

Zjednoczona Demokratyczna Partia Białorusi: Partia została zarejestrowana 19 marca 1991 roku. I Zjazd partii wybrał 6 współprzewodniczących (W. Afanasjew, S. Rajko, H. Samojlenka, N. Truhanowa, A. Żywotniuka i S. Suhak). Na II Zjeździe wybrano nowego przewodniczącego: Aleksandra Dabrawolskiego. Partia głosi program liberalny, niepodległość państwa nie powinna być celem samym w sobie, idea niepodległości nie jest bowiem dość atrakcyjna dla społeczeństwa. Należy walczyć z zanikaniem języka białoruskiego, ale z poszanowaniem interesów ludności nie mówiącej po białorusku. Poparcie dla utworzenia przez byłe sowieckie republiki związku gospodarczego. Program ekonomiczny partii przewiduje reformy rynkowe, prywatną własność ziemi, szybką prywatyzację.

Białoruska Socjaldemokratyczna Hromada- Wywodziła się z umiarkowanego skrzydła BNF - centrolewicowa partia typu parlamentarnego – system społeczno-gospodarczy oparty na zasadach wolności, równości solidarności, demokracji i priorytetu prawa -dążenie do celu metodami demokracji, odrzucenia przymusu i przemocy – przeciw totalitaryzmowi, nacjonalizmowi, klasowości , nietolerancji religijnej i ideologicznej – prywatyzacja (rozdzanie czeków prywatyzacyjnych jako metoda zainicjowania reform). Partia składa się z inteligencji partyjnej, profesorów uniwersyteckich zorientowanych narodowo. Pierwszy przewodniczący Michaś Aliaksandravic Tkaczou, wówczas zastępca przewodniczącego BNF Z. Paźniaka. Po jego śmierci w 1992 roku, przewodniczącym zostaje wybrany Aleh Trusau, wówczas deputat Rady Najwyższej, później prezes Stowarzyszenia Języka Białoruskiego. Wówczas partię traktowano jako filię BNF. W 1993 roku dystans pomiędzy BSDH i BNF powiększa się z powodu dołączenia się BSDH do pracy Zgromadzenia Sił Demokratycznych „Wiosna 94” utworzonego z inicjatywy ADPB i BSP i do którego BNF nie dołączył się. W 1994 roku, w wyborach prezydenckich partia, razem z ADPB, popierała Szuszkiewicza, organizowała jego kampanię wyborczą. Jednak w wyborach do Rady Najwyższej w 1995 roku BSDH i BNF zawierają umowę o uwzględnieniu swoich kandydatów. Partia powstała na początku lat 1990-ch. Deklaracja założycielska została opublikowana w grudniu 1990 roku w piśmie „*Literatura i Mastactwa*”, pisana przez 8 pisarzy i naukowców, wówczas członków Białoruskiego Frontu Ludowego, deputowanych do Rady Najwyższej. Zjazd założycielski odbył się 2 marca 1991 roku. Utworzona partia nawiązywała do tradycji białoruskiej socjaldemokracji początku XX wieku. Jednym z priorytetów partii było obrona i odrodzenie wartości narodowych. BSDH uważa się za część międzynarodowego ruchu socjaldemokratycznego, współpracowała aktywne ze związkami zawodowymi – postkomunistyczną Federacją Związków Zawodowych pod kierownictwem W. Hanczaryka. Po wyborach w partii odbywa się zmiana przewodniczącego. 1 lipca 1995 zostaje wybrany nowy przewodniczący Mikalaj Statkiewicz, zawodowy wojskowy. Po jego wyborach, narodowo-kulturalny punkt programu zostaje zignorowany i partia zaczyna szukać sojuszników nie pośród partii prawicowych, jak to było przed tym, a pośród partii lewicowych. M. Statkiewicz wysunął wtedy ideę zorganizowania szerokiej koalicji sił socjaldemokratycznych. Tak latem 1995 roku zostaje zawarty „Socjaldemokratyczny Sojusz” pomiędzy BSDH, PNZ i PUAZ, który występuje jako zjednoczony blok w prawyborach do Rady Najwyższej jesienią 1995 roku. Posłowie „Sojuszu” tworzą w Parlamencie frakcję „Sojusz pracy” (18 osób) przewodniczącym tej frakcji zostaje wybrany Leanid Sieczka, lider PNZ. W styczniu 1996 roku BSDH i PNZ tworzą wspólne jedną partię – Biełaruskaja Sacyal-Demokratycznaja Partyja „Narodnaja Hramada” BSDP „NH” (Białoruska Socjaldemokratyczna Partia „Hromada Ludowa”). Po czym BSDH przestaje istnieć.

Zjednoczona Partia Obywatelska Białorusi- Aliaksandr Dabrawolski, Stanisław Bahdankiewicz, Paweł Danejka, Anatol Liabiedźka – przewodniczący od kwietnia 2000 roku program partii jest wypadkową programów obu tworzących ją ugrupowań, - popieranie kształtowania się wspólnoty obywatelskiej, państwa prawa, otwartości Białorusi na świat, - wyjście z kryzysu gospodarczego przez kardynalne reformowanie ekonomiki na zasadach socjalnej gospodarki rynkowej, - powiększenie zamożności ludu, zabezpieczenie stabilizacji w społeczeństwie, wzmocnienie niepodległości kraju Wartości: - wolność myśli - prawa obywatela, - państwo prawa - własność prywatna - konkurencja i wolna przedsiębiorczość, - nieprzyjmowanie radykalizmu i mesjanizmu - podstawą społeczeństwa jest rodzina - obrona statusu neutralnego Białorusi

Partia Zgody Narodowej- utworzona przez reformatorsko nastawioną grupę średniej nomenklatury oraz posłów KPB z Mohylewskiej. Przewodniczącym został Hieniadz Karpienka. Partia wypowiada się za kapitalizmem.

Partya Kamunistau Bielarusi PKB (Partia Komunistów Białorusi) - Przewodniczący: Siarhej Kalakin Współprzewodniczący Władimir Siemienow, Anatolij Łaszkiewicz, jeden z organizatorów partii, były przewodniczący Mińskiego obkomu KPB, w 1996 r. wyjechał do Rosji, gdzie pracuje jako prezes zakładów „Rubin” – produkcja telewizorów. Wiktor Czykin, Sekretarz Komitetu Centralnego, kandydat partii w wyborach prezydenckich w 1994 r. – Wasil Nowikau, uzyskał 4,6% w I turze, co dało mu 6 pozycję, chociaż partia występowała przeciwko instytucji prezydenta jako „burżuazyjnej formie kierowania” Iwan Karaczenia. Uważa się za kontynuatorkę KPB-KPZR, odcinając się jednak formalnie od struktur, metod pracy i niektórych liderów poprzedniczki. W 1991 r. RN przyjmuje ustawę o zakazie działalności KPB, jednak już 26 X 1992 utworzono komitet inicjatywny w/s odnowienia partii komunistycznej, który szybko stał komitetem organizacyjnym zwołania zjazdu założycielskiego nowej partii komunistycznej, z nową nazwą. 7 grudnia 1991 r. odbył się zjazd założycielski.. Ministerstwo sprawiedliwości ociągało się z rejestracją, po decyzji Sądu głównego zarejestrowana 26/05/1992.. Po roku partia już miała około 130 organizacji terenowych. 3 II RN kasuje ustawę o zakazie działalności KPB. W marcu 1993 KC KPB organizuje 32 zjazd KPB, 25 kwietnia Zjazd Komunistycznej Partii Białorusi (KPB-KPZR) podjął decyzję o połączeniu się z PKB. Po wyborach popierali Łukaszenkę. W wyborach do RN w 1995 r. uzyskali 22% miejsc /klub PKB liczył 45 osób). W lipcu 1996 r. występuje przeciwko Łukaszence. W listopadzie 1996 partia rozłamała się na dwie części, ortodoksyjni kom. odchodzą do nowo utworzonej KPB. Ten rozłam był ciężkim ciosem dla PKB: w 1997 r. partia straciła 4000 członków, 18 organizacji terenowych, w 1994 komuniści byli na kierowniczych stanowiskach w radach miejskich lub rejonowych. Po 1996 r. część z ich wychodzi z PKB, część została zwolniona. Jednocześnie sprzyjało to przerodzeniu się komunistów, stali się mniej ortodoksyjni (nie mogą już korzystać z haseł integracyjnych lub nostalgicznych), poszli na współpracę z innymi ugrupowaniami politycznymi.

Białoruska Partia Agrarna- Przewodniczący -Siamion Szarecki do 1998 r. Aliaksandr Dubko kandydat partii w wyborach prezydenckich 1994 r., uzyskał 6% głosów w I turze, co umiejscawia go na 5 pozycji. Michail Szymański przewodniczący od 2000 r. Obecnie – Michail Rusy. Proprezydencka, postkomunistyczna partia nomenklaturowa. Utworzona 13 czerwca 1992 jako Zjednoczona Agrarno-Demokratyczna Partia Białorusi (*Аб'яднанная аграрна-дэмакратычная партыя Беларусі*). Zarejestrowana 13 lipca 1992. Na II zjeździe (28 stycznia 1994) zmieniła nazwę na Białoruską Partię Agrarną. Pomyślnie przeszła obowiązkową ponowną rejestrację 22 września 1999. W kolejnych wyborach

parlamentarnych otrzymywała coraz mniejszą liczbę miejsc. Program partii: reforma systemu społecznego na zasadach demokratycznego socjalizmu, obrona praw politycznych i społecznych, interesów ekonomicznych, praw i wolności pracowników sektora rolnego, „ziemia powinna być własnością tylko tych, którzy chcą i mogą ją uprawiać”, uprzywilejowanie państwowej własności ziemi, zahamowanie rozwoju gospodarstw farmerskich, stworzenie stabilnych warunków gospodarowania w rolnictwie (kredyty i dotacje budżetowe), odnowienie Sojuszu Radzieckiego w nowej formie.

Zjednoczona Demokratyczna Agrarna Partia Białorusi- Zwalcza prywatyzację rolnictwa. Domaga się uznania za równorzędne trzech form własności: kolektywną, państwową, prywatną. Partia składa się z przewodniczących kołchozów i dyrektorów sowchozów, którzy chcieliby zachować dotychczasowy sposób gospodarowania na wsi.

Ruch Ludowy Białorusi I Kongres – IX 1993 Ruch zrzesza 27 organizacji o wyraźnie prorosyjskiej orientacji i proveniencji komunistycznej. Odrodzenie narodowe wszystkich narodów i mniejszości (Rosjan). Przewodniczącym komitetu koordynacyjnego Ruchu został Siarhiej Hajdukiewicz. Twórcy Ruchu opowiadają się za przywróceniem centralnego planowania w gospodarce, zrezygnowaniem z prywatyzacji.

ESTONIA

Koonderakond Estońska Partia Koalicyjna – Andrus Õövel, Mart Siimann, Riivo Sinijarv, Tiit Vähi Partia założona w grudniu 1991 roku. Po raz ostatni weszła do Parlamentu w 1999r. w rok później została rozwiązana. Zbudowana na bazie nomenklatury partyjnej średniego szczebla i narodowych komunistów. Partia centrowa, postkomunistyczna i liberalna partia polityczna, działająca w latach 90. Partię pod koniec 1991 założył Tiit Vähi. Na początku 1992 lider ugrupowania objął stanowisko p.o. premiera w rządzie przejściowym. Po wyborach parlamentarnych w tym samym roku ugrupowanie przeszło do opozycji. Trzy lata później Partia Koalicyjna stała się głównym uczestnikiem bloku Koalicja i Unia Ludowa, który wygrał wybory do Riigikogu^[1]. W ciągu kolejnych czterech lat współtworzyła trzy gabinety kierowane przez jej działaczy – dwa rządy Tiita Vähiego (1995, 1995–1997) i jeden Marta Siimanna (1997–1999). W 1998 została obserwatorem w Międzynarodówce Liberalnej.

Refomierakond (ER) Estońska Partia Reform- partia polityczna o profilu liberalnym, działająca od 1994. Partię założył Siim Kallas, były prezes estońskiego banku centralnego, który bez powodzenia ubiegał się o urząd premiera po dymisji Marta Laara. Trzon działaczy partii wywodził się z estońskiej nomenklatury narodowej (Vaba Eesti) i pieriestrojkowców opowiadających się za liberalizmem ekonomicznym. Do nowej formacji przyłączyła się Liberalno-Demokratyczna Partia Estonii Paul-Eerika Rummo. Po wyborach w 1995 Partia Reform stała się drugą frakcją w Riigikogu. Od tego czasu pozostaje jedną z głównych sił politycznych w Estonii, wielokrotnie współtworząc koalicje rządzące z szeregiem różnych ugrupowań – w latach 1995–1997, 1999–2001 i nieprzerwanie od 2002. W okresie 2002–2003 jej przedstawiciel, Siim Kallas, pełnił funkcję premiera. W 2004 po dziesięciu latach zrezygnował z kierowania partią, obejmując stanowisko w Komisji Europejskiej. W

2005 nowy lider Partii Reform, Andrus Antsip (były funkcjonariusz partyjny średniego szczebla), stanął na czele estońskiego gabinetu, uzyskując reelekcję po wygranych przez RE wyborach w 2007.

Platformiści- Na czele nurtu promoskiewskiego EKP/KPZS stanął najpierw Rosjanin Aleksander Gusiew, a następnie Estończyk Lembit Annus, który został pierwszym sekretarzem partii na jej zjeździe w grudniu 1990 roku. Liczebność KPZS w Estonii nie przekraczała w owym czasie 50 tysięcy członków, a więc platformiści byli o wiele silniejsi niż narodowi komuniści estońscy z niezależnej EKP i Vaba Eesti razem wzięci.

Vaba Eesti - Przygotowując się do wyborów do Sowietu komuniści narodowi utworzyli platformę wyborczą: Vaba Eesti (Wolna Estonia). Na jej czele stanęli były i aktualny sekretarz do spraw ideologii EKP, Titma i Toome. W rzeczywistości nie chodziło jedynie o pozbycie się starej nazwy partii komunistycznej, ale również o zarysowujący się nowy podział wśród narodowych komunistów estońskich na zwolenników posługiwania się ideologią socjaldemokratyczną, którzy pozostaną w partii oraz na aparaczyków opowiadających się za liberalizmem ekonomicznym i dążących do utworzenia nowej organizacji. Na razie estoński blok komunistyczny obejmował oprócz EKP, także jej nowe wcielenie Vaba Eesti, Estoński Związek Wiejski i Estońską Partię Przedsiębiorców. W latach 1990-tych zasadniczy trzon członków Vaba Eestii utworzył Reformierakond.

Niezależna Komunistyczna Partia Estonii- XX EKP (23-25.03.1990) przyjął własny program, na który składały się hasła socjaldemokratyczne i formuła niezależności od KPZS. Mogło stać się tak dzięki poparciu rosyjskich delegatów - zwolenników Gorbaczowa i odejściu komunistów tradycjonalistów. Przywódcą nurtu narodowego był Enn-Ann Sillari, były I sekretarz komitetu miejskiego partii w Tartu (1984-1986), a później w Tallinie (1986-1989). Sillari został wybrany I sekretarzem niezależnej EKP na jej zjeździe w styczniu 1991 roku, natomiast Valjas został przewodniczącym partii. Tylko między lutym a październikiem 1990 roku z niezależnej EKP wystąpiło 30 tysięcy członków narodowości estońskiej i 13 tysięcy nieestońskiej, tak że w styczniu 1991 roku pozostało w partii już tylko 5 tysięcy osób. Po XX zjeździe narodowi komuniści estońscy podzielili się na dwie grupy: przedstawiciele średniego i lokalnego aparatu pozostali w niezależnej EKP, która odtąd miała być partią socjaldemokratyczną, natomiast czołowi przywódcy narodowych komunistów okresu pierestrojki tacy jak Toome, Rüütel, Siim Kallas, Titma i aparaczyzy nastawieni na tworzenie fortun kapitalistycznych opuszczali EKP i przekształcali Vaba Eesti w nową partię popierającą liberalizm gospodarczy.

Möödukad (Umiarkowani) obecnie Sotsialdemokraatik Erakond, Estońska Partia Socjaldemokratyczna - Andres Tarand, Ivar Raig, Eiki Nestor, Marju Lauristin. T.H. Ilves Od 1992; rodowód mieszany:- z frontu (ESDP-socjaldem. I EMKE-ludowcy) Od '99 doszła Rahvaerakond (działacze dawnej opozycji) Od 2004 roku – Estońska Partia Socjaldemokratyczna. 2007 10,6%, 10 mandatów, '92- 9,7% 12m., '95- 6%, 6m., '99- 15,2% 17m., '03 –7 %, 6m.

Obecnie jej liderem jest Ivare Padar. W 2004 roku w pierwszych w historii wyborach do Parlamentu Europejskiego partia zdobyła 36,8% głosów. Wynik ten dał jej 3 mandaty. Ostatnie wybory parlamentarne w 2007 roku przyniosły tej partii 58 363 głosów (10,3%). Wynik dał partii 10 mandatów w 101 osobowym zgromadzeniu państwowym – Riigikogu.

Rahvarinne- Front Ludowy na rzecz Przebudowy utworzony w 1988 roku (30 kwietnia opublikowano jego deklarację wraz z akceptacją Biura Politycznego KC KPE); pierwszy zjazd w październiku 1988r.. Celem powołanego frontu jest dążenie do uzyskania przez Estońską SRS suwerenności w ramach nowego układu związkowego. Kiedy nowym sekretarzem EPK zostaje Vaino Väljas partia wyraża poparcie dla Rahvarinne.

Keskerakond (EK) Estońska Partia Centrum - estońska centrowa i socjalliberalna partia polityczna, działająca od 1991. Ugrupowanie należy do Partii Europejskich Liberalów, Demokratów i Reformatorów. Od początku nieprzerwanie kieruje nim Edgar Savisaar, wieloletni burmistrz Tallinna, pierwszy premier po ogłoszeniu niepodległości (1990–1992). Partia została założona 12 października 1991. W pierwszych wyborach, w których wzięła udział, występowała jeszcze jako Estoński Front Ludowy, zajmując trzecie miejsce. Od tego czasu pozostaje jedną z głównych sił politycznych w Estonii. W 1995 partia weszła w skład koalicji współtworzącej gabinet Tiita Vähiego. Opuściła ją jednak już w tym samym roku po zdymisjonowaniu Edgara Savisaara w związku z tzw. aferą podsłuchową z jego udziałem. Ponownie współrządziła w latach 2002–2003 (rząd Siima Kallasa wspólnie z Partią Reform) i w latach 2005–2007 (rząd Andrusa Antsipa, wspólnie z Partią Reform i Związkiem Ludowym). Od 2007 ponownie pozostaje w opozycji. Centryści oficjalnie kierują swój program wyborczy do klasy średniej. Są partią cieszącą się stosunkowo wysokim poparciem wśród mieszkańców Estonii narodowości rosyjskiej. Lider KE w 2007 sprzeciwiał się przeniesieniu Pomnika Wyzwolicielei Tallinna (Brązowego Żołnierza) z centrum estońskiej stolicy.

Maarahvaerakond (Estońska Partia Ludowa, obecnie Eestimaa Rahvaliid, Unia Ludowa – Arnold Rüütel, Andres Varia, Villu Reiljan. Agrarna lewica, etatyzm w rolnictwie. Partia założona przez kolchozową nomenklaturę w 1994 roku, w latach 1995- 1999 była w rządzącej koalicji z Koonderakond i Maaliit. 18 października 1999 ugrupowanie zmieniło nazwę, w następnych latach przyłączały się do niego mniejsze formacje: Estoński Związek Krajowy (*Eesti Maaliit*), Estońska Partia Emerytów i Rodzin (*Eesti Pensionäride ja Perede Erakond*), Partia Nowa Estonia (*Erakond Uus Eesti*). Unia Ludowa wchodziła w skład koalicji rządowych w latach 1995–1999. Ponownie partia współtworzyła gabinety w okresie od 2003 do 2005 (rząd Juhana Partsa) i od 2005 do 2007 (pierwszy rząd Andrusa Antsipa). Po wyborach w 2007, w których uzyskała wynik o prawie połowę słabszy niż cztery lata wcześniej, przeszła do opozycji.

LITWA

Sąjūdis - Litewski Ruch na Rzecz Przebudowy, założony na zjeździe w czerwcu 1988 roku jako nieformalne stowarzyszenie społeczne w celu poparcia przebudowy systemu radzieckiego. Wkrótce zaczął opowiadać się za niepodległością Litwy. Do Ruchu należało wielu wpływowych komunistów, których nowy przywódca Algirdas Brazauskas wystąpił z propozycją ustanowienia autonomii gospodarczej dla Litwy (nieformalna współpraca opozycja-komuniści we wspólnym celu). Sąjūdis odniósł spektakularne zwycięstwo w wyborach do Rady Najwyższej Litewskiej SRR 24 lutego 1990. Landsbergis został Przewodniczącym Rady Narodowej. W 1992 roku, po kolejnych wyborach przeszedł do opozycji wobec

postkomunistycznej Litewskiej Demokratycznej Partii Pracy, która wygrała wybory. Od 1993 roku ma charakter organizacji społecznej - **przekształcony w Związek Ojczyzny. Związek Ojczyzny – Litewscy Chrześcijańscy Demokraci (Konserwatyści, Polityczni Więźniowie i Zesłańcy, Narodowcy)** (lit. *Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai (konservatoriai, politiniai kaliniai ir tremtiniai, tautininkai)*, **TS-LKD**) – partia polityczna reprezentująca nurty konserwatywny, konserwatywno-liberalny i chadecki, działająca od 1993. Partia została założona 1 maja 1993 przez prawe skrzydło litewskiego ruchu demokratycznego Sąjūdis, kierowanego przez Vytautasa Landsbergisa, który został przewodniczącym nowej formacji. Ugrupowanie przyjęło wówczas nazwę Związek Ojczyzny (Litewscy Konserwatyści), przystąpiło do niego ponad 25 posłów na Sejm kadencji 1992–1996. TS pozostawał w opozycji do ówczesnych rządów, zdominowanych przez postkomunistyczną Demokratyczną Partię Pracy. W kolejnych wyborach w 1996 konserwatyści odnieśli znaczący sukces, zajmując w nich pierwsze miejsce. Partia otrzymała 29,80% głosów (w głosowaniu na listy krajowe), uzyskując łącznie 70 mandatów w 141-osobowym parlamencie. Vytautas Landsbergis objął stanowisko przewodniczącego Sejmu, inny z liderów Związku Ojczyzny, były premier Gediminas Vagnorius, po raz drugi stanął na czele rządu (w koalicji z chadekami). Po jego dymisji (w maju 1999) na skutek konfliktu z prezydentem Valdasem Adamkusem konserwatyści do końca kadencji współtworzyli kolejne rządy kierowane przez swoich działaczy (tymczasowy rząd Ireny Degutienė, gabinet Rolandas Paksas, ponownie tymczasowy rząd z Ireną Degutienė na czele, a od listopada 1999 do listopada 2000 rząd Andriusa Kubiliusa). Partia w tym okresie traciła na popularności, przechodziła też kolejne rozłamy. W październiku 1999 grupa działaczy pod przywództwem Laimy Andrikienė i Vidmantasa Žiemelisa (posłów oraz sygnatariuszy aktu niepodległości) utworzyła Ojczyźnianą Partię Ludową. W lipcu 2000 stronnicy Gediminas Vagnoriusa (w tym kilkunastu deputowanych) powołali własne ugrupowanie pod nazwą Umiarkowany Związek Konserwatywny. W tym okresie partię opuścił też Rolandas Paksas, wówczas mer Wilna, stając się liderem Litewskiego Związku Liberalistów. W 2000 Związek Ojczyzny poniósł porażkę wyborczą. Lista krajowa uzyskała 8,62% głosów, co przełożyło się na 8 mandatów (z tego jeden przypadł przedstawicielowi Litewskiemu Związkowi Więźniów Politycznych i Zesłańców, którego kandydaci startowali z list TS), partia odniosła też tylko jedno zwycięstwo w okręgach jednomandatowych. Z kierowania ugrupowaniem w 2003 zrezygnował Vytautas Landsbergis, zastąpiony przez Andriusa Kubiliusa, który trzy lata wcześniej uzyskał lepszy wynik wyborczy. W kadencji 2000–2004 Związek Ojczyzny pozostawał w opozycji do rządów najpierw liberałów, następnie lewicy. Partia w 2003 wchłonęła Litewski Związek Prawicy, utworzony dwa lata wcześniej z połączenia czterech małych pozaparlamentarnych stronnictw (w tym niedawnych rozłamowców z Ojczyźnianej Partii Ludowej Vidmantasa Žiemelisa oraz kierowanej przez Sauliusa Pečiūnasa Litewskiej Partii Demokratycznej). W tym samym roku konserwatystów zasilili dotychczasowy lider Socjaldemokracji 2000, Rimantas Dagys. W 2004 do TS przyłączył się ostatecznie Litewski Związek Więźniów Politycznych i Zesłańców. Dokonano wówczas przerejestrowania ugrupowania, które przyjęło nazwę Związek Ojczyzny (Litewscy Konserwatyści, Więźniowie Polityczni i Zesłańcy, Chrześcijańscy Demokraci). W tym samym roku TS wprowadził dwóch przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego (Vytautasa Landsbergisa i Laimę Andrikienė), poparł także Valdas Adamkus w wyborach prezydenckich. W wyborach parlamentarnych w październiku 2004 z wynikiem 14,75% Związek Ojczyzny zajął trzecie miejsce, uzyskując 25 mandatów, z tego 15 w okręgach jednomandatowych. Partia w dalszym ciągu pozostawała w opozycji do kolejnych rządów kierowanych przez Algirdasa Brazauskasa i Gediminasą Kirkilasa. W wyborach samorządowych w 2007 z wynikiem 256 mandatów w skali kraju konserwatyści zajęli drugie miejsce, otrzymując jednocześnie w skali kraju więcej głosów od socjaldemokratów. W 2008 do ugrupowania przystąpiły dwie kolejne partie – Litewscy

Chrześcijańscy Demokraci i Związek Litewskich Narodowców. Ugrupowanie kolejny raz zmieniło nazwę na Związek Ojczyzny – Litewscy Chrześcijańscy Demokraci (Konserwatyści, Polityczni Więźniowie i Zesłańcy, Narodowcy). TS-LKD wygrał wybory parlamentarne w 2008, uzyskując 19,72%, wprowadzając 18 przedstawicieli z listy partyjnej i 27 z okręgów większościowych. Następnego dnia po drugiej turze głosowania (27 października 2008) lider Związku Ojczyzny podpisał porozumienie o utworzeniu nowej koalicji z przywódcami Partią Odrodzenia Narodowego, Ruchem Liberalnym oraz Związkiem Liberalów i Centrum. Andrius Kubilius został wspólnym kandydatem do objęcia stanowiska premiera.

Litewski Związek Centrum Lietuvos centro sąjunga – LCS- Romualdas Ozolas, Egidijus Bičkauskas, , Vidmantas Staniulis, Algis Čaplikas, Vytautas Bogušis. *Zarejestrowana*: 27.X.1993 r. Na bazie *Litewskiego Ruchu Centrum*. Założyciele wywodzą się z grona reformistów, którzy w pierwszym parlamencie tworzyli klub poselski o tej samej nazwie. Partia powstała jako bardziej lewicowy odłam „Sąjūdisu” - nurt pieriestojkowy, współpraca z LKP. W 2003 roku lider partii Romualdas Ozolas utworzył nowe ugrupowanie *Narodowa Partia Centrum* (od 2005 r. – *Litewska Partia Centrum*). LCS połączył się z kilkoma ugrupowaniami charakteru liberalnego (*Związek Modernistycznych Chrześcijańskich Demokratów, Litewski Związek Liberalów*). „Centryści” – *de facto* umiarkowani socjaldemokraci. Partia proeuropejska, akcentuje rozwój ekonomiki (głównie walkę z bezrobociem) i kultury. *Miejsce w Sejmie*: wybory 1992: 2 mandaty (na bazie *Litewskiego Ruchu Centrum*); wybory 1996: 15 mandatów (w koalicji ze *Związkiem Ojczyźnianym*); wybory 2000: 2 mandaty (w koalicji ze *Związkiem Ojczyźnianym*).

Litewski Związek Liberalów (*Lietuvos liberalų sąjunga, LLS*) - Ugrupowanie zostało założone w 1990 na bazie "klubów liberalnych" powoływanych w tym okresie m.in. w Kownie i na Uniwersytecie Wileńskim. Do LLS przystąpiła grupa niespełna dziesięciu posłów, głównie wywodzących się z KPL. Na czele Związku stanął natomiast jeden z założycieli niepodległościowego Sąjūdisu, filozof Vytautas Radžvilas. W 1992 partia otrzymała 2,10% głosów i nie wprowadziła żadnych swoich przedstawicieli do Sejmu. Cztery lata później z wynikiem 1,84% nie przekroczyła progu wyborczego, uzyskując jeden mandat w okręgu większościowym. W 1999 na czele liberalów stanął Rolandas Paksas, były premier, dotąd związany ze Związkiem Ojczyzny. W wyborach parlamentarnych w 2000 Związek Liberalów odniósł sukces, zajmując trzecie miejsce z wynikiem 17,25% głosów na listę krajową, otrzymując łącznie 34 mandaty w 141-osobowym parlamencie. Partia utworzyła koalicję rządową razem z Nowym Związkiem. W ramach podziału stanowisk lider socjalliberalów, Artūras Paulauskas, został wybrany na urząd przewodniczącego Sejmu, zaś premierem został przewodniczący LLS. W 2001 NS wycofał swoich ministrów, co doprowadziło do upadku rządu. Po zawiązaniu się nowej większości parlamentarnej liberalowie przeszli do opozycji. W tym samym roku Rolandas Paksas wraz z około dziesięcioma innymi posłami opuścili frakcję, przystępując do tworzenia własnego ugrupowania pod nazwą Partia Liberalno-Demokratyczna. W 2003 LLS wraz ze Związkiem Nowoczesnych Chrześcijańskich Demokratów i Litewskim Związkiem Centrum zjednoczył się w ramach nowej formacji pod nazwą Związek Liberalów i Centrum.

Związek Liberalów i Centrum (*lit. Liberalų ir centro sąjunga, LiCS* - Ugrupowanie to powstało w 2003 w wyniku połączenia Litewskiego Związku Liberalów, Litewskiego Związku Centrum oraz Nowoczesnych Chrześcijańskich Demokratów Na jego czele stanął mer Wilna Artūras Zuokas. Nowo utworzona frakcja w Sejmie pod koniec kadencji liczyła 22 deputowanych LiCS wszedł w skład Międzynarodówki Liberalnej i

Partii Europejskich Liberalów, Demokratów i Reformatorów. W 2004 partia uzyskała 11,2% głosów i 2 przedstawicieli w Parlamencie Europejskim. W wyborach w tym samym roku liberalni centryści otrzymali 9,1% głosów, co dało im 18 na 141 miejsc w Sejmie (w tym 11 posłów z okręgów jednomandatowych). W 2006 na tle konfliktu o przywództwo w partii doszło do rozłamu, w wyniku którego część działaczy powołało nowe ugrupowanie pod nazwą Ruch Liberalny Republiki Litewskiej, do którego odeszło 9 deputowanych. LiCS w tym samym roku wszedł do koalicji tworzącej rząd Gediminasa Kirkilasa, otrzymując resorty spraw wewnętrznych i kultury. W wyborach samorządowych w 2007 z wynikiem 182 mandatów w skali kraju liberalni centryści zajęli trzecie miejsce. W wyborach parlamentarnych w 2008 partia uzyskała 5,34% głosów i zdobyła 8 mandatów (5 z listy wyborczej i 3 w okręgach większościowych). W 2009 po porażce w wyborach do PE nowym przewodniczącym został zastępca mera Wilna, Gintautas Babravičius.

Nowy Związek (Socjalliberalowie) (*Naujoji sąjunga (socialliberalai)*, NS) - Ugrupowanie założył (i od tego czasu nieprzerwanie kieruje nim) Artūras Paulauskas, w pierwszej połowie lat 90. sprawujący urząd Prokuratora Generalnego. Powołał je wkrótce po wyborach prezydenckich w 1998, w których przeszedł do drugiej tury, przegrywając nieznacznie z Valdasem Adamkusem. W wyborach do Sejmu w 2000 socjalliberalowie odnieśli względny sukces, zajmując drugie miejsce (za koalicją Algirdasa Brazauskasa) z wynikiem 19,64% głosów na listę krajową, otrzymując łącznie 29 mandatów w 141-osobowym parlamencie. Partia utworzyła koalicję rządową razem z Litewskim Związkiem Liberalów. W ramach podziału stanowisk lider socjalliberalów został wybrany na urząd przewodniczącego Sejmu, zaś premierem został Rolandas Paksas z LLS. W 2001 NS wycofał swoich ministrów, co doprowadziło do upadku rządu. Nowy Związek wszedł wówczas do nowej koalicji z Litewską Partią Socjaldemokratyczną. W wyborach prezydenckich, przeprowadzonych 13 czerwca 2004, z ramienia partii wystartowała Vilija Blinkevičiūtė, uzyskując 16,60% głosów. W tym samym roku ugrupowanie nie wprowadziło żadnego swojego przedstawiciela do Parlamentu Europejskiego, odnotowując wynik poniżej 7%. W wyborach w październiku 2004 Nowy Związek wystartował w koalicji z socjaldemokratami, zdobywając w jej ramach 11 mandatów. NS kontynuował współpracę rządową z LSDP, w ramach której Artūras Paulauskas utrzymał stanowisko przewodniczącego parlamentu. Kiedy został odwołany w 2006 w związku z zarzutami dotyczącymi wykorzystywania przez pracowników kancelarii Sejmu służbowych samochodów dla prywatnych celów, jego ugrupowanie wycofało się z koalicji. W 2007 socjalliberalowie odnotowali przeciętne wyniki w wyborach samorządowych, uzyskując w skali kraju 97 mandatów. Na początku 2008 Nowy Związek powrócił do współpracy z socjaldemokratami, wprowadzając swoich ministrów do gabinetu Gediminasa Kirkilasa. W wyborach parlamentarnych w tym samym roku partia uzyskała 3,64% głosów i nie przekroczyła wyborczego progu. Jeden z jej dotychczasowych posłów utrzymał swój mandat, wygrywając w okręgu większościowym. Partia pozostaje członkiem Partii Europejskich Liberalów, Demokratów i Reformatorów oraz obserwatorem w Międzynarodówce Liberalnej.

Litewska Partia Socjaldemokratyczna (*Lietuvos socialdemokratų partija*, LSDP) – litewska partia polityczna o profilu socjaldemokratycznym i socjalistycznym, działająca od 1989. Ugrupowania powołał Kazimieras Antanavičius przy wsparciu grupy inicjatywnej "Litewscy Socjaldemokraci". Nawiązywało tym samym do zawiązanej w 1896 partii o tej samej nazwie (wśród założycieli znalazł się m.in. jeden z członków władz krajowych przedwojennej LSDP). Do wybranego w 1990 parlamentu (wówczas jeszcze Rady Najwyższej LSRR)

weszło blisko 10 przedstawicieli socjaldemokratów, startujących z listy ruchu Sąjūdis lub z jego oficjalnym poparciem. Jej posłowie poparli akt niepodległości, wkrótce przyjęli jednak kurs zachowawczy, reprezentowany przez postkomunistę Algirdasa Brazauskasa i Kazimierę Prunskienę. W 1992 LSDP uzyskała 8 miejsc w parlamencie. Cztery lata później z wynikiem 6,60% zajęła piąte miejsce, wprowadzając z listy krajowej i z okręgów jednomandatowych łącznie 12 posłów. W tym okresie partia pozostawała w opozycji do rządów konserwatystów, nawiązała też bliską współpracę z postkomunistyczną Demokratyczną Partią Pracy. W 1999 LSDP opuściła grupa działaczy w tym kilku posłów, tworząc nowe ugrupowanie pod nazwą "Socjaldemokracja 2000" (od 2003 działające jako Litewski Związek Socjaldemokratów). Współpraca z LDDP doprowadziła do utworzenia wspólnych list wyborczych na potrzeby wyborów w 2000 w ramach "Socjaldemokratycznej Koalicji Algirdasa Brazauskasa", w skład której weszły też Związek Rosjan Litwy i Partia Nowej Demokracji. Blok zajął w nich pierwsze miejsce z wynikiem 31,08%, uzyskując 51 mandatów w 141-osobowym Sejmie, z czego blisko 20 przypadło socjaldemokratom. Po upadku rządu Rolandasa Paksasa LSDP utworzyła nowy gabinet m.in. z LDDP i Nowym Związkiem, na którego czele stanął przywódca wyborczej koalicji, Algirdas Brazauskas. W tym samym roku doszło do faktycznego połączenia socjaldemokratów z Demokratyczną Partią Pracy i przyjęcia nazwy Litewska Partia Socjaldemokratyczna dla wspólnego ugrupowania, którego przewodniczącym został urzędujący litewski premier. W wyborach prezydenckich, przeprowadzonych 13 czerwca 2004, z ramienia partii wystartował Česlovas Juršėnas, uzyskując 11,90% głosów. W tym samym roku ugrupowanie wprowadziło dwóch przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego. W wyborach w październiku 2004 LSDP wystartowała w koalicji z socjalliberałami, zdobywając w jej ramach 20 mandatów w Sejmie kadencji 2004-2008. Socjaldemokraci pozostali partią rządzącą, współtworząc gabinet swojego lidera, a od 2006 rząd Gediminasa Kirkilasa, który w 2007 został także przewodniczącym LSDP. W tym samym roku ugrupowanie uzyskało w wyborach samorządowych najwięcej mandatów w skali kraju (302), przegrywając jednak pod względem liczby otrzymanych głosów z konserwatystami. W wyborach parlamentarnych w 2008 partia uzyskała 11,72% głosów (4. miejsce i 10 mandatów z listy partyjnej), dodatkowo wygrała w 16 okręgach większościowych, stając się drugą siłą w Sejmie.

Litewska Partia Chłopska Lietuvos valstiečių partija – LVP - Petras Bėčius, Albinas Vaižmužis, Ramūnas Karbauskis. Zarejestrowana: 1990 (pod nazwą *Litewski Związek Chłopski*). W 1994 roku nazwa zmieniona na *LVP*. Reprezentacja nurtu agrarnego, lewicowe ugrupowanie, postkomuniści. Od 2001 roku – koalicja z *Partią Kobiet*. Formalnie partia została wyrejestrowana w 2005 roku. W wyborach do Sejmu w 1992 przedstawiciele ruchu startowali z list Litewskiego Związku Liberalów, nie uzyskując jakichkolwiek mandatów. W 1994 dokonano przerejestrowania ugrupowania, tworząc na bazie LVS Litewską Partię Chłopską, na której czele stanął postkomunista Albinas Vaižmužis, wybrany do parlamentu jako kandydat niezależny. W 1996 LVP otrzymała 1,66% głosów, nie przekraczając progu wyborczego i wprowadzając tylko swojego lidera z okręgu jednomandatowego. W 1998 przewodniczącym partii został Ramūnas Karbauskis. Cztery lata później partia ponownie nie osiągnęła wymaganych 5% (wynikiem 4,08%), wygrała jednocześnie w czterech okręgach większościowych. W tym samym roku LVP podwoiła swój stan posiadania w samorządach, wprowadzając ponad 200 radnych. Po wyborach parlamentarnych posłowie chłopscy przystąpili do koalicji rządowej skupionej wokół Rolandasa Paksasa. W 2001 stronnictwo nawiązało bliską współpracę z Partią Nowej Demokracji byłej premier Kazimierzy Prunskienė, co skutkowało utworzeniem wspólnej frakcji w Sejmie kadencji 2000-2004. Wkrótce oba

ugrupowania zawiązały federację pod nazwą Związek Partii Chłopskiej i Nowej Demokracji, przekształconą w 2005 w jednolitą partię – Litewski Ludowy Związek Chłopski.

Litewska Demokratyczna Partia Pracy *Lietuvos Demokratinė Darbo Partija – LDDP*- *Przewodniczący partii*: Algirdas Brazauskas (1990-1993); Gediminas Kirkilas (1993, p.o.); Adolfas Šleževičius (1993-1996); Česlovas Juršėnas (1996-2001). *Inni członkowie*: Laurynas Stankevičius Artūras Paulauskas Juzas Paleckis. Rejestracja partii nastąpiła w grudniu 1990 roku. Pierwszy zjazd LDDP był równocześnie ostatnim zjazdem KPL. Partia wygrała wybory parlamentarne w 1992 roku zdobywając 73 mandaty; wybory 1992 – 73 mandaty (większość). Obsadziła urząd przewodniczącego Sejmu, sprawującego funkcję głowy państwa (A. Brazauskas – prezydent w latach 1993 – 1998); wybory 1996: traci większość (tylko 12 mandatów); wybory 2000: współpraca z *Litewską Partią Socjaldemokratyczną* został utworzony blok *Socjaldemokratycznej Koalicji Algirdasa Brazauskasa* (51 mandat w Sejmie). *Wybory prezydenckie 1997*: kandydat – Artūras Paulauskas (przegrał)

Socjaldemokratyczna Koalicja Algirdasa Brazauskasa *A. Brazausko socialdemokratinė koalicija*- *Przewodniczący*: Algirdas Brazauskas, Česlovas Juršėnas (*LDDP*), Vytenis Andriukaitis (*LSDP*), Kazimiera Prunskienė (*NDP*), Aloyzas Sakalas (*LSDP*), D. Sergejevas (*LRS*). *Miejsce w Sejmie*: wybory 2000: 51 mandat (28 w okręgu wielomandatowym + 23 uzyskały oddzielne partie koalicji w okręgach jednomandatowych); wybory 2004: 16 miejsc; w 2008 Litewska Partia Socjaldemokratyczna uzyskała 25 mandatów.

ŁOTWA

Latvijas Ceļš (LC) Łotewska Droga - Łotewska Droga powstała 25 września 1993 jako ugrupowanie założone przez dawnych członków Frontu Ludowego Łotwy o poglądach umiarkowanych (byli Komsomolcy oraz część dawnej emigracji łotewskiej (m.in. Gunars Meierovicsa). Partia wygrała pierwsze wolne wybory do Sejmu w 1993 uzyskując 32,4% i stała się wiodącą częścią rządzącej koalicji. Hasło, które zapewniło partii sukces wyborczy to zapowiedź prywatyzacji 70% wszystkich dużych przedsiębiorstw w ciągu następnych dwóch lat. Jej członkowie pełnili kilkakrotnie funkcje premierów: Valdis Birkavs (1993–1994), Māris Gailis (1994–1995), Vilis Krištopāns (1998–1999) i Andris Bērziņš (2000–2002). W kolejnych wyborach poparcie dla partii znacząco malało (14,6% w 1995; 18,0% w 1998), aż w 2002 znalazła się poza Sejmem. W wyborach z 2006 LC startowała w koalicji z Pierwszą Partią Łotwy uzyskując w Sejmie 5 mandatów i stając się częścią obozu rządzącego. Od grudnia 2007 jej lider Ivars Godmanis był po raz drugi premierem Łotwy. W 2007 ugrupowanie połączyło się oficjalnie z chrześcijańsko-narodową Pierwszą Partią Łotwy. W marcu 2009 zjednoczona już LPP/LC opuściła centroprawicową koalicję rządzącą Łotwą. Partia była stowarzyszona z międzynarodówką liberalną. W Parlamencie Europejskim reprezentował ją zasiadający w klubie Liberalów i Demokratów były minister spraw zagranicznych Georgs Andrejevs. Od 2009 posłem LPP/LC w Strasburgu jest Ivars Godmanis.

Jaunais Laiks (JL) Nowa Era- Einars Repše (2002, 2006) Solvita Āboltiņa Arturs Krisjanis Karins. Valdis Dombrovskis Aldis Kušķis Olafs Pulks . Liberalna konserwatywna prawicowa partia. Antykorupcyjna retoryka, liberalne recepty na gospodarkę. Założyciel partii - Einars Repše ma mocne powiązania z sektorem finansowym (były wieloletni prezes Banku Łotwy), a tak że jest powiązany z rosyjskojęzycznym biznesem – Grigorij Krupnikiv i Valerii Belokoń (reputacja oligarchów) – finansowo wspierali JL

Tautas saskaņas partija (TSP) Ludowa Partia Zgody *Партия народного согласия* - Obrona interesów rosyjskojęzycznych. Prorosyjska Centro-lewica.. Zał. 1994r. przez J. Jurkansa po rozpadzie koalicji wyborczej "Zgoda i Odrodzenie" finansowana przez rosyjski sektor prywatny; komuniści, nomenklatura, Rosjanie. Jānis Jurkāns (założyciel, 1998) Jānis Urbanovičs.

Centrum Zgody (łot. *Saskaņas Centrs*, SC; ros. *Центр согласия*) – łotewska koalicja polityczna o charakterze centrolewicowym powstała w 2005. Ugrupowanie wywodzi się z powstałej w 2002 koalicji O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie. W jego szeregach znalazło się w 2005 pięć podmiotów:

- Partia Zgody Narodowej
- Łotewska Partia Socjalistyczna
- Nowe Centrum (Jaunas Centrs) Sergieja Dołgopołowa
- Dyneburska Partia Miejska
- Partia Socjaldemokratyczna (*Sociāldemokrātiskās partija*, **SDP**).

W wyborach z 2006 koalicja zdobyła 18 miejsc w Sejmie, pokonując partię O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie, która dotychczas cieszyła się największą popularnością wśród mniejszości rosyjskojęzycznych. 11 mandatów w ramach sojuszu otrzymała Partia Zgody Narodowej, 4 – Łotewska Partia Socjalistyczna, zaś Nowe Centrum i Dyneburska Partia Miejska po jednym Program gospodarczy partii można określić jako lewicowy: Centrum domaga się zwiększenia wydatków socjalnych na oświatę i pomoc społeczną, chce wprowadzenia płacy minimalnej oraz znacznego ograniczenia bezrobocia. Ugrupowanie opowiada się za integracją mniejszości rosyjskojęzycznej w państwie poprzez przyznanie obywatelstwa mieszkającym na Łotwie Rosjanom, podwyższeniem statusu języka rosyjskiego w administracji i samorządach oraz pomocą dla rosyjskojęzycznego szkolnictwa. W polityce zagranicznej partia występuje za członkostwem w Unii Europejskiej oraz dobrymi relacjami z Rosją, Białorusią i pozostałymi krajami WNP. Większość elektoratu koalicji stanowią mieszkający na Łotwie Rosjanie i inne mniejszości słowiańskie – dominują oni również wśród parlamentarzystów Centrum. Koalicja znajduje się w opozycji wobec rządzącej Łotwą centroprawicy.

Demokrātiskā centra savienība DPS Demokratyczna Partia Centrum- **[Postkomunistyczna lewica]** Geneza – KP + część LTF – komunistycznych członków pierestrojkowców i agentów służb. Alfreds Čepānis (1993), Juris Celmiņš i Aivars Kreituss (fałszywe deklaracji o niewspółpracowaniu z KGB). **Już nie istnieje. Weszła w skład Saimnieksu.**

Latvijas Sociāldemokrātu apvienība Łotewski Związek Socjaldemokratyczny **Latvijas Sociāldemokrātiskā Strādnieku Partija (LSDSP)**- [Postkomunistyczna lewica] Powołana w 1918. 1991 - dwie partie-następczynie ŁSDPR zjednoczyły się z reformistyczną lewicą postkomunistyczną nawiązując do przedwojennych i emigracyjnych tradycji. Zał. 89r. , nawiązuje do idei zachodniej socjaldemokracji i tradycji przedwojennej LSDSP zał. 1904. **W V 99r. połączyła się z LSDP (Latvijas Socjaldemokrātiskā Partija) Jurisa Bojarsa** powstałej z części niezależnej KPŁ po jej rozłamie w IV 90r. Obie te partie współpracowały ściśle już od wyborów'95. Rząd LSDSP: Vilis Krištopāns 26.11.1998 – 16.07.1999

Demokratyczna Partia Gospodarz DPS (Saimnieks) - [Postkomunistyczna Lewica], oficerowie KGB, związek z Rosją i biznesem rosyjskim Z Frontu - głównie dawna reformistyczna inteligencja partyjna, część nomenklatury partyjnej sceptycznej wobec liberalizmu gospodarczego lewicowej części narodowej nomenklatury Fundacji Drošība – źródło nielegalnych finansów dla Partii i kierownictwa. Rządy DSP: Andris Šķēle I 21.12.1995 – 13.02.1997 Andris Šķēle II 13.02.1997-07.08.1997 Guntars Krasts 07.08.1997 – 26.11.1998. Ziedonis Čevers (1995) Ivars Kezbers Juris Celmiņš i Aivars Kreituss (fałszywe deklaracji o niewspółpracowaniu z KGB). Powstała w reakcji na kryzys gospodarczy w początkowym okresie przemian. Formacja ta połączyła Demokratyczną Partię Centrum, założoną w roku 1992, oraz frakcję parlamentarną Saimnieks powstałą w roku 1994. Pierwszy ogromny sukces przyniosły wybory komunalne w Rydze w roku 1994. Ziedonis Čevers, który objął przywództwo w partii, był ministrem spraw wewnętrznych w rządzie Godmanisa i obiecywał rozprawienie się ze złodziejstwem na Łotwie. Jednak oprócz podkreślania spraw bezpieczeństwa partia nie miała żadnego programu politycznego, wobec czego postawiła na nierealistyczny lewicowy populizm, który przyniósł jej pierwsze miejsce w wyborach 1995. Ponadto partia jest kojarzona z postawą prorosyjską, która ma swoje źródła w prywatnej działalności biznesowej Ziedonisa Čevera i jego współpracowników. Podejrzenia wobec partii wzmacniają widoczne powiązania z mafią i fakt, iż właściwie wszystkie fundusze na kampanię wyborczą pochodziły od fundacji Bezpieczeństwo (Drošība), zatrudniającej wielu byłych współpracowników KGB. W kadencji 1995-98 współtworzyła rząd wywołując chyba najpoważniejszy kryzys gabinetowy, kiedy Ziedonis Čevers obraził się, że nie został premierem, a jedynie wicepremierem i 21 października 1995 odszedł z rządu. Bezpośrednim pretekstem był fakt, że premier Šķēle nie poradził się z nim w sprawie ponownego wyboru Guntisa Ulmanisa na stanowisko prezydenta. Čevers miał nadzieję, że pozostali członkowie jego partii pójdą w jego ślady, jednak przeliczył się, a Saimnieks stracił tylko kilku posłów. Niechęć Čevera wobec Ulmanisa zaczęła się po wyborach 1995, w których właściwie nie wyłoniono zwycięzcy, ponieważ cztery pierwsze partie uzyskały od 18 do 14 miejsc w parlamencie, co znacznie wzmocniło pozycję Ulmanisa. Powstały wtedy dwa bloki – „blok narodowy” (LNNK, TB, LZS) oraz „blok lewicowy” (Saimnieks, LVP, TSP). Nieoczekiwanie Zigerist poparł blok lewicowy. Čevers miał nadzieję, że zostanie premierem, jednak to mu się nie udało. Ostatecznie na czele rządu stanął bezpartyjny Šķēle, a Čeversowi pozostało tylko stanowisko wicepremiera.

Latvijas Vienības partija LVP Łotewska Partia Jedności - [Postkomunistyczna lewica] 1992 Moskiewska frakcja partii komunistycznej, byli dyrektorzy radzieckich zakładów przemysłowych i spółdzielni rolniczych oraz wielu innych prominentów Komunistycznej Partii Łotwy. Poparcie finansowe w wyborach 1998 Stendzenieks'a i Grigorija Łuczanskiego – związane z kapitałem KGB
Korzenie – część nomenklatury komunistycznej, popierających „centralizm demokratyczny ” i transformację KP w partię parlamentarną „platformiści”. Rząd LVP: Andris Šķēle I 21.12.1995 – 13.02.1997.

Tautas Partija Partia Ludowa - Postkomunistyczna prawica Prawicowa liberalno-konserwatywna partia, założona w 1998 przez Andrisa Šķēle po upadku jego rządu. związana z kapitałem zagranicznym (również z Rosyjskim). Współpraca z mniejszością rosyjskojęzyczną. **Rządy TP:** Andris Šķēle III 16.07.1999 – 05.05.2000 Andris Berlin 05.05.2000 - 07.11.2002 Indulis Emsis 09.03.2004 - 02.12.2004 Aigars Kalvītis 02.12.2004 - 20.12.2007.

Równouprawnienie (ros. *Равнопра́вие*, łot. *Līdztiesība*)- partia polityczna opowiadająca się za równouprawnieniem mniejszości rosyjskojęzycznych na Łotwie, sytuuje się na lewej stronie sceny politycznej. Partia powstała w 1993 roku jako Ruch Sprawiedliwości Społecznej i Równych Praw na bazie frakcji poselskiej "Równouprawnienie" w Radzie Najwyższej (1990-93). Na jej czele stanęli Tatiana Ždanok i Siergiej Dimanis. W wyborach z 1993 roku ugrupowanie uzyskało poparcie wśród łotewskich Rosjan i 7 mandatów w parlamencie. Pozostawało w opozycji wobec rządów prawicowych partii łotewskich. W wyborach samorządowych z 1994 i parlamentarnych z 1995 roku działacze "Równouprawnienia" wystartowali z list Łotewskiej Partii Socjalistycznej. Radną Rygi została wówczas m.in. Tatiana Ždanok, dawna działaczka Interfrontu. W 1996 roku "Równouprawnienie" przekształciło się formalnie w partię polityczną - w sejmie VI kadencji (1995-98) reprezentowane było przez 2 posłów. W wyborach samorządowych partia odniosła względny sukces, zdobywając np. 4 miejsca w ryskiej radzie miejskiej. W 1998 roku Równouprawnienie weszło wraz z Socjalistyczną Partią Łotwy i Partią Zgody Narodowej w skład sojuszu wyborczego "O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie". Koalicja uzyskała 16 miejsc w łotewskim sejmie (Równouprawnienie - 5 z nich), z kolei w wyborach do rady miejskiej Rygi w 2001 roku 13 z 60 mandatów przypadło wspólnej platformie wyborczej (7 z nich - "Równouprawnieniu"). W 2002 roku "O Prawa Człowieka..." uzyskało 25 miejsc w sejmie, 8 mandatów z nich przypadło "Równouprawnieniu". Partia reprezentuje socjaldemokratyczne poglądy w kwestiach gospodarczych, w sprawach społecznych opowiada się za większą wrażliwością państwa na los wykluczonych oraz równouprawnieniem mniejszości narodowych poprzez zniesienie restrykcyjnej ustawy o obywatelstwie. Popiera integrację z Unią Europejską, zachowuje sceptyczny stosunek do udziału Łotwy w NATO, opowiada się za powrotem do przyjaznych stosunków z Rosją i Białorusią. Na jesieni 2003 roku, po rozpadzie dotychczasowej koalicji z SPŁ i Partią Zgody Narodowej, "Równouprawnienie" i "Swobodny Wybór w ludowej Europie" ("Свободный выбор в народной Европе") zjednoczyły się w jedną partię "O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie". Jej organami prasowymi były w latach dziewięćdziesiątych "Оппонент" i "Трибуна оппонента".

Par Cilvēka Tiesībām Vienotā Latvijā (PCTVL) O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie korzenie – w Interfroncie+KP, narzędzie polityki Rosji na Łotwie, związek z Rosyjskimi służbami. – Jest bojkotowany przez inne siły polityczne – podstawa PCTVL – prowokowanie mniejszości rosyjskojęzycznej do nielojalności do państwa Łotewskiego. Jednak większość rosyjskojęzycznych popiera umiarkowane „rosyjskojęzyczne” partie (Saskana). PCTVL powstała w 1998 jako koalicja trzech rosyjskojęzycznych partii lewicowych: Partii Zgody Narodowej (*Tautas Saskaņas Partija*, TSP), Równouprawnienia (*Līdztiesība*) i Łotewskiej Partii Socjalistycznej (*Latvijas Sociālistiskā Partija*, LSP). W wyborach 1998 zdobyła 16 miejsc w Sejmie Republiki Łotewskiej, pozostając w opozycji do rządów centroprawicy. Cztery lata później zanotowała drugi wynik w skali kraju (po prawicowych Nowych Czasach), otrzymując w parlamencie 25 mandatów (w tym 5 dla socjalistów). W 2003 doszło do rozłamu w koalicji, w wyniku którego opuściła ją TSP. Rok później odłączyła się Łotewska Partia Socjalistyczna. Mimo rozpadu partii O Prawa Człowieka w Zjednoczonej Łotwie udało się zdobyć 10,66% głosów w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2004, co przelożyło się na mandat dla Tatiana Ždanok, który wywalczyła również w wyborach 2009^[1]. W Parlamencie Europejskim partia związana jest z frakcją zielonych i regionalistów. W wyborach krajowych z jesieni 2006 partia zdobyła 6 miejsc w Sejmie, kontynuując działalność jako siła opozycyjna wobec rządów partii łotewskich. Ugrupowanie jest obecne w strukturach samorządowych. W wyborach lokalnych w 2001 zdobyło 13 miejsc w Radzie Miejskiej Rygi, wchodząc w skład koalicji rządzącej. Jeden z jej działaczy Sergiej Dołgopołow objął stanowisko wiceburmistrza miasta. W 2005 sojusz zanotował gorszy wynik, otrzymując 9 miejsc w Radzie, a cztery lata później ugrupowanie nie przekroczyło progu wyborczego uprawniającego do udziału w podziale mandatów. Klęskę poniosło również w innych miastach na terenie Łotwy, z większych ośrodków mandaty zyskując jedynie w Jełgawie Ugrupowaniem kierują kolegiálně Tatiana Ždanok, Jakow Pliner i Jurij Sokołowski. W skład frakcji parlamentarnej PCTVL wchodzi Walerij Buchwałow, Władimir Buzajew, Mirosław Mitrofanow, Jakow Pliner (przewodniczący) i Jurij Sokołowski Symbolem partii są pszczoły (ze względu na skrót jej rosyjskojęzycznej partii: ЗаПЧЕЛ, Zapczel od rosyjskiego: пчела). Partia jest częścią założonej w 2005 Federacji Partii Rosjan w Unii Europejskiej, która skupia organizacje mniejszości rosyjskiej działające na terenie UE.

Łotewska Partia Socjalistyczna (łot. *Latvijas Sociālistiskā partija*, **LSP**; ros. *Социалистическая партия Латвии*, **СПЛ**) – łotewskie ugrupowanie socjalistyczne powstałe w 1994, następczyni rozwiązanej w 1991 Komunistycznej Partii Łotwy. Partia powstała na bazie ruchu społecznego "Równouprawnienie" (łot. *Līdztiesība*) oraz członków zdelegalizowanej 10 września 1991 Komunistycznej Partii Łotwy sprzeciwiających się niepodległości kraju. Jej przewodniczącym został były I sekretarz Komitetu Rejonowego KPZR w Lucynie Filips Stroganovs. Od 1997 funkcję tę pełni Alfrēds Rubiks – do 1991 lider Komunistycznej Partii Łotwy (frakcji lojalnej wobec Moskwy). Partia brała udział w wyborach parlamentarnych oraz samorządowych na Łotwie. W Sejmie VI kadencji (1995–1998) była reprezentowana przez 5 posłów, w Sejmie VII kadencji (1998–2002) zdobyła 4 mandaty, a w Sejmie VIII kadencji – 5 mandatów z ramienia PCTVL. Partia nawiązuje do doktryny marksistowskiej, opowiadając się za budową ustroju socjalistycznego na Łotwie, a także równouprawnieniem ludności łotewsko- i rosyjskojęzycznej (dokładniej: budową "unitarnego państwa wielonarodowego"), w tym nadaniem obywatelstwa wszystkich mieszkającym na Łotwie w dniu 4 maja 1990. Odżegnuje się od totalitarnych praktyk okresu ZSRR, opowiada za demokracją, jednak przeciwko jednostronnej, w jej przekonaniu, ocenie dorobku ZSRR, jaką narzucają obecne władze na Łotwie. W latach 1994–2002 dewiza ugrupowania brzmiała *Par sociālo*

aizsardzību un vienādām tiesībām visiem! (Ochrona społeczna i równe prawa dla wszystkich!), obecnie jest nią *Vara tautai, nevis kapitālam* (Władza dla ludu, nie dla kapitału!). Ugrupowanie pozostawało przeciwnikiem integracji Łotwy z Unią Europejską i NATO, opowiadało się za neutralnością wojskową kraju. Dużą uwagę poświęcało polityce historycznej, w tym obchodom Święta Pracy (1 maja), Dnia Zwycięstwa (9 maja), wyzwolenia miast Łotwy spod okupacji nazistowskiej (w nomenklaturze LSP: faszystowskiej), pamięci o tzw. wielkiej wojnie ojczyźnianej 1941–1945 oraz walce partyzantów sowieckich o "oswobodzenie kraju".

Niezależna Komunistyczna Partia Łotwy Na fali pierestrojki w łonie KPŁ zaczęły się zarysowywać poważne pęknięcia: część komunistów nastawionych na autonomizację Rygi od Moskwy powołała 14 kwietnia 1990 Niezależną Komunistyczną Partię Łotwy (łot. *Latvijas Neatkarīgā komunistiskā partija*) pod przewodnictwem Ivars Kēzbersa, podczas gdy tzw. skrzydło twardogłowe dotychczasowego szefa KPŁ Alfrēds Rubiksa pozostało przy dawnej nazwie opowiadając się za zachowaniem statusu republiki związkowej dla Łotwy. Wielu z działaczy "starej" KPŁ było członkami łotewskiego "Interfrontu". 14 września 1990 roku NKPL zmieniła nazwę na Łotewską Demokratyczną Partię Pracy (łot. *Latvijas Demokrātiskā darba partija*), co wiązało się z przyjęciem nowego socjaldemokratycznego i niepodległościowego już programu.

MOŁDAWIA

Partidul "Pentru Moldova Democratică și Prosperă Partia o Moldovę Demokratyczną i Prosperującą - Dumitru Diacov (komsomolec), Valeriu Plesca. Powstała 8 lutego 1997r. z inicjatywy bloku „Pro Lucisnchi”. MpMDP brała udział w rządzie koalicyjnym 1998-2001, rozpadła się gdy doszło do konfliktu między Lucinschim i parlamentem, który nie chciał zgodzić się na wprowadzenie systemu prezydenckiego. Diacov z Partią Demokratyczną znalazł się w opozycji obok innego ugrupowania nomenklatury Mirczy Snegura, ale nie doszło między nimi do porozumienia. Reformy ekonomiczne, stopniowa demokratyzacja Mołdowy, zabezpieczenie praw i swobód różnych grup społecznych, zwłaszcza młodzieży.

Partidul Liberal Democrat din Moldova (PLDM) Partia Liberalno-Demokratyczna -Vlad Filat – przewodniczący, premier od 2009, Alexandru Moșanu, Iurie Leanca. Powstała w październiku 2007 roku, stworzona przez ludzi, którzy razem z Vladem Filatem odeszli z PDM, ludzie pochodzenia nomenklaturowo-peiriestrojkowego (agrariusze), tworzący wcześniej zaplecze byłego prezydenta Lucinschiego (w kongresie założycielskim PLDM uczestniczyli Lucinschi i Snegur). Centroprawicowa, chrześcijańska, liberalno-konserwatywna, proeuropejska a jednocześnie utrzymanie więzi z WNP i Rosją, stopniowe reformy prawne i ekonomiczne. 2009.VII. – 16,57% głosów = 18 mandatów 2009.IV. – 13,43% głosów = 15 mandatów

Blocului electoral "Alianța Braghiș" - Blok Wyborczy "Sojusz Braghișa" - siła centrowa o dość niejasnym obliczu, umiarkowani liberałowie gospodarczy, postkomuniści. Akcja wyborcza sklecona na prędcę przed wyborami przez byłego premiera Braghișa (były komsomolec) o rodowodzie postkomunistycznym. Złożona z mniejszych partii i różnych organizacji mająca poparcie aparatu państwowego i

byłego prezydenta Petru Lucinschi PDS "Furnica" (Partidul Democrației Sociale) PSM (Partidul Socialist din Moldova) MSP "Fortă Noua" (Miscarea social-politica "Fortă Noua") MP "Speranța - Nadejda" (Miscarea Profesionistilor "Speranța - Nadejda") Uniunea Centristă din Moldova, Uniunea Muncii, 2001 - 13,4 proc. poparcia; 19 mandatów to bardzo słaby wynik pokazujący niezadowolenie ze sprawowania władzy przez b. prezydenta Lucinskiego i b. premiera Braghișa. Blok wyborczy został stworzony wyłącznie na potrzebę wyborów 2001.

PDA Partidul Democrat Agrar din Moldova - Demokratyczna Partia Agrarna - wywodzi się z 60-osobowego klubu partyjnego Viața Satului (życie wsi) z 1990 r.; oficjalnie założona w listopadzie 1991; dominująca partia w latach 1990-tych (nomenklatura wiejska, przemysłowa, administracja lokalna). Anatol Popoșoi – przewodniczący, Andrei Sangheli, Mircea Snegur, (dymisja z rządu Alexandra Moșanu, Iona Hadîrca z Fontu Ludowego w 1993, z powodu walki politycznej z PDAM). Rządzi w latach 1991-1998. Ideologia „Mołdowanizmu”, „mołdawianizacja”, tzn. odrębność od Rumunii, status dla Gagauzów i Naddniestrza, więzi gospodarcze z WNP; od 1995 ewolucja w kierunku prorosyjskim, populistyczne hasła w gospodarce. W 1994 roku partia zdobyła ponad 40% mandatów. W następnych wyborach poparcie dla niej malało osiągając w kolejnych wyborach wynik w granicach 4%. W wyborach 2005 roku partia nie startowała.

PRȘIC - Partidul Renașterii și Conșilierii - Partia Odrodzenia i Pojednania- Mircea Snegur - przewodniczący. Postkomunistyczna i nomenklaturowa partia powstała po odejściu z Demokratycznej Partii Agrarnej w 1995 grupy 11posłów, związanej ze Snegurem. Po katastrofalnych wynikach wyborów 2001 od pocz. 2002r funkcjonowała w ramach Partii Liberalnej (Snegur był honorowym przewodniczącym). Od lipca 2003r. Partia Lib. w składzie Aliansu „Moldova Noastră”.

MPC- Partidul Comuniștilor din Republica Moldova - Komunistyczna Partia Mołdowy - Reaktywowana w 1994 roku Mołdawska Partia Komunistyczna. Władimir Woronin – prezydent, Vasiliy Iovva, Victor Stepaniuc- przewodniczący partii, Dimitru Prijmireanu – wiceprzewodniczący, Anton Miron- wiceprezydent, Raisa Morarenco-sekretarz, Vasile Tarlev – premier. Ostatni okres władzy (od 2007r.): nowa jakość życia, modernizacja gospodarcza, integracje europejskie, konsolidacja społeczna. Wcześniej: przeciwko przemianom rynkowym, prywatyzacji, reformie rolnej, za zacieśnianiem więzi gospodarczej i politycznej z WNP, za równouprawnieniem rosyjskiego, za rusyfikacją , zjednoczeniem z Rosją i Białorusią, Wspólnotą Euroazjatycką wprowadzeniem nowego języka oficjalnego “mołdawskiego”, zahamowaniem prywatyzacji; konserwatywno-rosyjski, wpływy w Naddniestrzu. **2005** – 45,98% głosów = 56 deputowanych (na 101) 2001 - 50,2 % głosów =71 deputowanych z czego 59 osób jest członkami partii 1998 - 30,1%; 40 mandatów, 1994 - 28 mandatów, 1990- 266 mandatów. W koalicji z Frontem Ludowym 1990 – 1991.

Mișcarea social-politică Republicană “Rawnoprawje” Społeczno-polityczny Republikański Ruch “Równouprawnienie” – Partia powstała w czerwcu 1998 roku. Partia prorosyjska i postkomunistyczna. Aktywna współpraca ekonomiczna z Rosją, Białorusią, Ukrainą, równouprawnienie dla wszystkich narodowości. Bez sukcesów wyborach.

Mișcarea Profesiștilor „Speranța-Nadejda” Zawodowy Ruch „Speranța-Nadejda” - Prorosyjska partia postkomunistyczna, terytorialna jedność państwa, walka z różnego rodzaju nacjonalizmem, protekcyjizm państwa. Powstał w 1997 roku jako obrońca politycznych, ekonomicznych, socjalnych praw obywateli.

Demokratyczna Partia Mołdawii, PDM (rum. *Partidul Democrat din Moldova*) - socjaldemokratyczna partia polityczna w Mołdawii. Została założona w 1998 roku. Obecnym liderem partii jest Marian Lupu. W ostatnich wyborach parlamentarnych w 2009 roku PDM uzyskała wynik 2,97% głosów i nie dostała się do parlamentu.

PSD-Partidul Social-Democrat din Moldova Socjaldemokratyczna Partia Mołdowy teraz : *Partidul Social Democrat, PSD* - Socjaldemokratyczna doktryna, aktywne reformy ekonomiczne, współpraca w ramach WNP; partia postkomunistyczna. 2005 – 2,9% poparcia, bez mandatów, 2001- 2,47%, 1998-1,86%, 1994-w bloku „Social-Demokratycznym”- 3,66% Od 2007 w sojuszu z *Partidul Democratiei Sociale, PDS* byłego premiera Braghișa . Powstała w maju 1990 roku, występowała przeciw wojskowego rozwiązania konfliktu w Naddniestrzu. Eduard Musuc , Dumitru Braghiș

UKRAINA

Partia Reform i Porządku (Partia Reformi i Poriadok) Wiktor Pynzenyk, Powstała 11 października w 1997 r. Na pierwszym zjeździe przyjęto program, statut i wybrano W. Pynzenyka na szefa partii. Wzięła udział w wyborach 1998r. i nie przekroczyła progu wyborczego, jednak udało jej się sformować frakcję w Radzie Najwyższej w oparciu o posłów wybranych w okręgach jednomandatowych.

Przed wyborami parlamentarnymi w 2002 PRP przystąpiła do Bloku Nasza Ukraina, z ramienia którego uzyskała około 20 mandatów. W wyborach prezydenckich w 2004 ugrupowanie wsparło Wiktora Juszczenkę. W nowym rządzie liberalowie obsadzili cztery teki ministerialne. W 2005 część liderów partii przeszła do kierowanej przez Julii Tymoszenko Batkiwszczyny (m.in. były wicepremier Mykoła Tomenko i były minister gospodarki Serhij Teriochin). W wyborach parlamentarnych w 2006 PRP wraz z PORA zawarła koalicję pod nazwą Blok PRP-PORA z Witalijem Kliczko na czele, która uzyskała 1,5% głosów i nie przekroczyła wynoszącego 3% progu wyborczego. Najwyższe wyniki blok osiągnął w obwodach zachodnich (w tym we Lwowie ponad 5%). Wiosną 2007 partia przystąpiła do koalicji Blok Julii Tymoszenko celem wspólnego startu w przedterminowych wyborach parlamentarnych. W Radzie Najwyższej VI kadencji PRP posiada dziesięciu deputowanych, a pełniący nieprzerwanie funkcję przewodniczącego tej partii Wiktor Pynzenyk ponownie został ministrem finansów. Liberalna partia polityczna. Ekonomia rynkowa. Stworzenie dogodnych warunków dla przedsiębiorczości, inwestycji w ekonomice, przejścia „szarej strefy” do legalnej działalności i usunięcie przyczyn nadużyć i korupcji. Partia opowiada się za ograniczeniem wpływu państwa na gospodarkę. Jego rola ograniczyłaby się do regulowania i gwarantowania zasad rządzących gospodarkę, zbierania podatków i zarządzanie budżetem. Optymalizacja podatków i polityki finansowej, stworzenie silnego systemu bankowego i zabezpieczenie wolnej działalności gospodarczej i tanich kredytów. Przejście do systemu, w którym pomoc społeczna i ulgi skierowane będą do konkretnych osób a nie grup, uproszczenie zasad otrzymywania

pomocy społecznej i podniesienie nieopodatkowanego minimum dochodów obywateli do poziomu minimum socjalnego, powiązanie systemu pomocy społecznej z ubezpieczeniem na wypadek korzystania z usług medycznych. Występuje za przystąpienie Ukrainy do NATO i zbliżeniem z Unią Europejską, jednak też za podtrzymywaniem przyjaznych stosunków z Rosją. Wybory parlamentarne:

2007 - 10 deputowanych w Radzie Najwyższej VI kadencji

2006 – w koalicji z Porą 1,5 %

2002 – w ramach Bloku Nasza Ukraina – 20 mandatów

1998 – nie przekroczyła progu wyborczego

Partia Ludowo- Demokratyczna- NDP. Powstała ona w lutym 1996 roku z połączenia Partii Demokratycznego Odrodzenia Ukrainy (PDWU), Kongresu Pracowniczego (TKU) i części działaczy porozumienia „Nowa Ukraina”. Na czele NDP stanął ostatni sekretarz Komsomołu i szef TKU, Anatolij Matwijenko (od 1985 r. członek Sekretariatu Komsomołu), a jego zastępcami zostali Wołodymyr Fiłenko, instruktor rajkomu KPU, później przewodniczący PDWU i sekretarz „Nowej Ukrainy” oraz Ołeksandr Jemeć, były wykładowca w szkole KGB. NDP jednoczyła nomenklaturę i komsomolców - zwolenników liberalizmu gospodarczego i samouwłaszczenia. Jej główną część stanowiła PDWU, która powstała z platformy demokratycznej KPU w grudniu 1990 roku, kiedy było już wiadomo, iż partii komunistycznej nie da się zreformować i zwolennicy transformacji masowo ją opuszczali zakładając inne stronnictwa, zdolne do rywalizacji w warunkach demokracji formalnej. W 1990 roku, po wyborach republikańskich, w których mogło startować wielu kandydatów, o czym zadecydowano na XIX konferencji KPZS w lipcu 1988 roku, partia komunistyczna faktycznie utraciła władzę, a jej funkcjonariusze przenieśli się do struktur państwowych, które teraz stanowiły centrum decyzyjne. Wyrazem tego procesu było uniezależnienie się najwyższych sowietów od biur (politbiur) republikańskich kompartii.

Wszzechukraińska Koalicja "Ojczyzna" (Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина")- Partia ma charakter oligarchiczny i wiąży się z klanem dniepropietrowskim. Ugrupowanie powstało w 1999, zostało założone przez wicepremier Julię Tymoszenko i większość deputowanych Rady Najwyższej III kadencji związanych z partią Hromada, po upadku kariery politycznej premiera Pawła Łazarenki. Po dymisji rządu Wiktora Juszczienki w maju 2001 roku partia znalazła się w opozycji. W kolejnych wyborach parlamentarnych w 2002, 2006 i 2007 ugrupowanie startowało w ramach powołanego w 2001 Bloku Julii Tymoszenko. W BJuT zajmuje główną pozycję, należy do niej większość deputowanych. Po Pomarańczowej Rewolucji szeregi Batkiwszczyny zasilila grupa oligarchów, którzy przeszli na stronę nowej władzy (Kostiantyn Żewaho, Tariel Wasadze i Bohdan Hubśkyj (klan kijowski Medwedczuka, członek „wspaniałej siódemki”).

Międzyregionalny Blok Reform stworzony przez Kuczmę i byłego wiceprzewodniczącego parlamentu Wołodymyra Hryniowa. Blok przegrał wybory parlamentarne, a mimo to jego lider wygrał wybory prezydenckie.

”Za Jedną Ukrainę”- koalicja Związku Demokratycznego i Demokratycznej Partii Ukrainy oraz Socjaldemokratycznej Partii Ukrainy (zjednoczonej). W rzeczywistości jest to główna, choć nie jedyna, siła oligarchiczna postkomunistycznej nomenklatury na Ukrainie. W skład koalicji „Za Jedną Ukrainę”, na czele której stanął całkowicie zależny od Kuczmy szef administracji prezydenta Wołodymyr Lytwyn, wchodzi:

Partia Agrarna, Partia Ludowo-Demokratyczna (NDP), Partia Przemysłowców i Przedsiębiorców, Partia Regionów i „Trudowa Ukraina”. Wszystkie wymienione stronnictwa powstały w latach 1996-2001, gdyż ich wspólną cechą jest pozycja w gospodarce i w praktyce nieograniczony dostęp do kasy państwowej, zdobyte dzięki opiece Leonida Kuczmy.

Chłopska Partia Ukrainy: nazywana partią kołchoźników. Dopuszcza różne formy własności, ale bez burzenia państwowych i społecznych. Hasła: „ziemia dla tych, którzy na niej pracują” i „każdy ma prawo do działki”. Serhiej Dowhań

Agrarna Partia Ukrainy (APU) - założona w grudniu 1996 roku przez Katerynę Waszczuk, przewodniczącą kołchozu (1979-1995) i szefa agrofirmy „Kołos” (od uwłaszczenia w 1990 roku), pierwotnie członka Chłopskiej Partii Ukrainy (SelPU) i w latach 1998-2002 wiceprzewodniczącą Komitetu Rady Najwyższej d/s apk („agrarno-promysłowyj kompleks”). Do APU należy m.in. Rusłan Bodełań, mer Odessy w latach 1998-2002, a poprzednio I sekretarz komitetu miejskiego KPU. W 1999 roku APU weszła w skład sojuszu „Nasz Wybór”, popierającego reelekcję Kuczmy. Obecnie APU liczy 100 tys. członków, można więc powiedzieć, że przejęła bazę SelPU.

Partia Przemysłowców i Przedsiębiorców Ukrainy (ukr. *Партія промисловців і підприємців України, PPPU*) – ukraińska partia polityczna. Powstała 9 lutego 2000 w Kijowie, zarejestrowana została w kwietniu tego samego roku. Działa we wszystkich 25 obwodach Ukrainy, jak również w Kijowie i Sewastopolu. Założyła ją grupa działaczy skupionych wokół Anatolija Kinacha, wówczas pierwszego wicepremiera i działacza NDP. Nowe ugrupowanie reprezentowało głównie interesy Ukraińskiego Związku Przemysłowców i Przedsiębiorców, któremu od 1996 przewodzi Anatolij Kinach. W wyborach parlamentarnych w 2002 partia uzyskała kilka mandatów w ramach koalicji Za Jedyną Ukrainę, jednak nie odgrywała większej roli. W wyborach prezydenckich w 2004 wystawiła swojego lidera, który uzyskał niespełna 1% głosów. Po pierwszej turze Anatolij Kinach razem z PPPU przeszedł na stronę Wiktora Juszczuki, biorąc aktywny udział w Pomarańczowej Rewolucji. Po zwycięstwie Wiktora Juszczuki i zmianie władzy w Najwyższej Radzie Ukrainy doszło do rozpadu kilku "prokucznowskich" frakcji. Umożliwiło to PPPU powołanie swojego klubu deputowanych 25 marca 2005. W wyborach parlamentarnych w 2006 partia brała udział w Bloku Nasza Ukraina, obejmując niespełna 10 mandatów. W marcu 2007 Anatolij Kinach objął funkcję ministra gospodarki w rządzie Wiktora Janukowicza, a PPPU została wykluczona z Naszej Ukrainy. Przejście przemysłowców na stronę koalicji rządowej doprowadziło do odejścia z partii m.in. deputowanego Mykoły Oniszczuka. W wyborach parlamentarnych w 2007 Anatolij Kinach i jego zastępca, były minister polityki przemysłowej w jego rządzie, Wasyl Hurejew znaleźli się na liście Partii Regionów, formalnie jako bezpartyjni. Kierowanie partią przejęła na kilka miesięcy Ludmiła Denysiuk, zastępca mera Kijowa. PPPU nie wystawiła własnych list wyborczych.

Partia Regionów- Partię zaczął tworzyć w lipcu 2000 roku Mykoła Azarow z Doniecka, od 1996 roku szef administracji podatkowej, poprzednio członek kierownictwa Partii Pracy. Partia kilkakrotnie zmieniała nazwę by przyjąć jej obecne brzmienie w marcu 2001 roku. Pierwotnie PR połączyła 5 drobnych stronnictw oligarchicznych, m.in. „Solidarność” Petro Poroszenki, Partię Pracy Walentyna Łandyka i Partię Regionalnego Odrodzenia mera Doniecka Wołodymyra Rybaka. „Solidarność” założona w 1997 roku została pomyślana jako partia

gubernatorów typu rosyjskiej „Jedności”, ale Poroszenko nie potrafił skonsolidować obwodowych elit politycznych i po wystąpieniu z Partii Regionów przeniósł się latem 2001 roku do „Naszej Ukrainy” Wiktora Juszczuki. Jego zadanie przejął Rybak, w latach 1976-1988 funkcjonariusz KPU, tworząc w 1997 roku polityczną nadbudowę donieckiej grupy biznesowej. Partia Pracy powstała jeszcze w 1992 roku łącząc nowych czerwonych biznesmenów Doniecka. Na jej czele stanął Łandyk, ówczesny dyrektor Nord S.A. Prawdziwym „właścicielem” Partii Regionów jest Rinat Achmetow, prezydent FK Szachtar, reprezentant donieckiej oligarchii, który działa w sojuszu z Wiktorem Janukowiczem oraz byłym wicepremierem Juchymem Zwiahilskim, Azarowem i Rybakiem.

Trudowa Ukraina - Powstała w 2000 roku w wyniku rozłamu w Partii Pracy Ukrainy. W wyborach prezydenckich 2004 roku wspiera Wiktora Janukowycza. Partia oligarchiczna, skupiła bliskich do Kuczmy oligarchów. I. Szarow, S. Tihipko, Walerij Konowaliuk.

Blok Łytwyna (Блок Литвина) - Jest to koalicja wyborcza ukraińskich partii politycznych powołana przez przewodniczącego Rady Najwyższej Ukrainy w latach 2002-2006 Wołodymyra Łytwyna, biorąca udział w wyborach w 2006 (jako Ludowy Blok Łytwyna) i w przedterminowych wyborach w 2007 (jako Blok Łytwyna). Blok powstał z inicjatywy Wołodymyra Łytwyna pod koniec 2005, gdy okazało się, że nie jest możliwy wspólny start z silnymi koalicjantami (zwłaszcza Blokiem Nasza Ukraina). Koalicję utworzyły kierowana przez przewodniczącego parlamentu Partia Ludowa (ukr. *Народна Партія*), powstała z przekształcenia Agrarnej Partii Ukrainy, a także dwa małe ugrupowania w 2004 wspierające Wiktora Janukowycza: Partia Wszehukraińskiego Porozumienia Lewicy "Sprawiedliwość" (ukr. *Партія Всеукраїнського Об'єднання Лівих "Справедливість"*) i Ukraińska Partia Chłopsko-Demokratyczna (ukr. *Українська Селянська Демократична Партія*). W skład bloku weszła też spora grupa posłów-oligarchów (do 2004 wspierających Leonida Kuczmę), m.in. partnerów biznesowych Wiktora Pinczuka. Blok w sondażach przez pewien czas uzyskiwał wyniki powyżej wynoszącego 3% progu wyborczego, jednak w wyborach otrzymał jedynie 2,5% głosów i nie wprowadził żadnych deputowanych. W lipcu 2007 Partia Ludowa podpisała porozumienie z Partią Pracy Ukrainy (ukr. *Трудова партія України*), twórcy ukraińskiej konstytucji Mychajło Syroty. Koalicja przyjęła nazwę Blok Łytwyna, a czołowe miejsca objęli liderzy pierwszej z nich. Lista osiągnęła wynik wyborczy na poziomie niespełna 4%, co dało blokowi 20 deputowanych (13 z NP i 7 z TPU). Jesienią 2008 ugrupowanie weszło w skład koalicji tworzącej rząd Julii Tymoszenko, a jego lider stanął na czele parlamentu. Od 9 grudnia 2008 r. Wołodymyr Łytwyn jest przewodniczącym parlamentu.

Ukraińska Partia Socjaldemokratyczna (Українська Соціал-Демократична Партія, USDP) - Ugrupowanie powstało po wyborach parlamentarnych w 1998 z inicjatywy byłego ministra sprawiedliwości Wasyla Onopenki, który został usunięty ze stanowiska przewodniczącego oligarchicznej Zjednoczonej Socjaldemokratycznej Partii Ukrainy - SDPU(o). W 2001 socjaldemokraci przystąpili do Bloku Julii Tymoszenko, z list którego w 2002 objęli 3 mandaty w Radzie Najwyższej IV kadencji. Deklaruje się jako partia socjal-demokratyczna. Cel – budowanie na Ukrainie socjalizmu demokratycznego (demokracji socjalnej według wzorca europejskiego), społeczeństwa obywatelskiego, oparte na zasadach samoorganizacji i subsydiarności. Chce wzmocnienia samorządu lokalnego oraz występuje na rzecz ograniczenia uprawnień władzy wykonawczej oraz wpływu biznesu na władzę. Chce przyspieszenia procesu integracji Ukrainy z NATO i UE.

Demokratyczna Partia Ukrainy (I. Dracz, D. Pawłyczko, J. Badzio. W drodze do niepodległości suwerenna Ukraina powinna przejść przez etap przynależności do konfederacji sowieckiej)

Komunistyczna Partia Ukrainy (Komunistyczna Partija Ukrajiny) - Petro Symonenko, Borys Olijnyk , Adam Martyniuk , Wasyl Sirenko, Ałeksandr Kusznir , Stanisław Hurenko, Giergij Kruczkow, Witalij Łucenko , Leonid Hracz Kontynuuje tradycje KPZR. Na jej czele stanął P. Symonenko. Liderzy pochodzili głównie z nomenklatury „drugiego rzędu” KPZR. W lipcu 2006 podpisała umowę koalicyjną z Partią Regionów i socjalistami. Partia starej nomenklatury.

Socjalistyczna Partia Ukrainy (Socjalistyczna Partija Ukrajiny) - SPU powstała po puczu sierpniowym z 1991 roku w wyniku zakazu działania partii komunistycznych. Jej liderzy to dawni członkowie KPU i kołchoźnicy. Od 26.09.91 liderem jej jest O. Moroz WPU powstała w styczniu 1992 r. z inicjatywy ludzi związanych z gospodarką rolną. W grudniu 1993 roku na zjeździe partii przyjęto program, statut i władze: szefem rady partii został Siergiej Dowczenko, I zastępcą Oleksander Tkaczenko. Wybory parlamentarne 1998 – blok z Wiejską Partią Ukrainy (Sieliań'ska partija). Od 2004 do 2006 pozostawała w ścisłym porozumieniu z ugrupowaniami Julii Tymoszenko i Wiktora Juszczenko, tworząc tzw. "pomarańczową koalicję". Sojusz rozpadł się z chwilą wyboru przewodniczącego socjalistów, Ołeksandra Moroza na przewodniczącego Rady Najwyższej Ukrainy przy poparciu Partii Regionów. W wyborach w 2007 partia nie przekroczyła 3% progu wyborczego i jej lider, dotychczasowy przewodniczący Rady Najwyższej Ołeksandr Moroz znalazł się poza parlamentem. Ołeksandr Moroz, Iwan Czyżow , Ałeksander Tkaczenko.